

Nr. 1 | marts 2021

Kirken *i* dag

TEMA | Folkekirken anno 2021

Når præster og menighedsråd går hånd i hånd Se side 8

Hvordan får vi penge til kirkens liv og vækst? Se side 24

Aktuel inspiration fra Kirkefondet

TEMA | Folkekirken anno 2021

Indhold

- 3 **Hvordan vil vi være kirke på vores sted?**
af Henrik Bundgaard Nielsen
- 4 **Hvad er kirke?**
af Rikke Weissfeld
- 6 **Kan et gudstjenestefællesskab overføres til en digital løsning?**
af Charlotte Chammon og Kim Fischer Nielsen
- 8 **Når præster og menighedsråd går hånd i hånd**
af Bent Engelbrecht
- 10 **Menighedsråd og præst – et forhåbentligt frugtbart samvirke**
af Jens Rønn Sørensen
- 11 **Hvad jeg håber på, når jeg kommer ind som ny præst med firetoget...**
af Josefine Mikuta Poulsen
- 12 **Hvorfor sidder du i menighedsrådet?**
af Lise Damkjær, Stine Bang og Jette Fonseca
- 14 **Det vigtige præstevalg**
af Inge Lise Pedersen
- 16 **Arbejdsmiljøet i folkekirken**
af Lotte Skands
- 18 **To helt forskellige stifter**
af Marianne Gaarden og Peter Birch
- 20 **Målsætninger og budgetter for menighedsråd**
af Johannes Olav Kruse Kristensen
- 22 **Kirkens potentiale er uendeligt**
af Annette Brounbjerg Bennedsgaard
- 24 **Hvordan får vi penge til kirkens liv og vækst?**
af Anders B. Hummellose
- 26 **Menighedsrådet tager ansvar for klimaet**
af Jens Krogh
- 28 **Kirken i sommerlandet**
af Karin Bundgaard Nielsen
- 30 **Virtuel samtalestarter for nye menighedsråd**
- 31 **Nyt fra Kirkefondet**

Nr. 1 | Marts 2021
20. årgang

ISSN 1601-8230

Udgiver: Kirkefondet,
Peter Bangs Vej 5B, 2000 Frederiksberg
Tlf. 33 73 00 33
E-mail: kirkefondet@kirkefondet.dk
www.kirkefondet.dk

Formand: Erik Møllerup
Generalsekretær: Henrik Bundgaard Nielsen

Kirken i dag redigeres af:
Charlotte Lydholm

Temagrupper bag nr. 1/2021:
Anthon Pihl, Finn Dyrhagen, Henrik Bundgaard Nielsen og Charlotte Lydholm

Layout og produktion:
Jørn Thomsen Elbo A/S, Kolding

Årsabonnement for 2021: Kr. 275,-
Enkeltnumre: Kr. 75,-
Abonnement kan bestilles ved henvendelse til Kirkefondet
ISSN 1601-8230

Forsidebillede:
Foto: Charlotte Lydholm

Henrik Bundgaard Nielsen

generalsekretær i Kirkefondet

Hvordan vil vi være kirke på vores sted?

”Hvorfor er der egentlig kirke? Og hvordan ønsker vi at være kirke her, nu og fremover?” Det er to af de store spørgsmål, som sognepræst Jens Rønn Sørensen i dette nummer af ”Kirken i dag” opfordrer til, at man tager fat på i de nyvalgte menighedsråd. Siden 1. søndag i advent 2020 har mange tusinde menighedsrådsmedlemmer været klar til at tage fat på deres vigtige opgave med at skabe liv og vækst i folkekirken rundt om i sognene. Eller sagt med menighedsrådslovens ord, så ”påhviler det menighedsrådet at virke for gode vilkår for evangeliets forkyndelse”, og ethvert menighedsrådsmedlem har skrevet under på et løfte om at arbejde for at ”byde gode vilkår for den kristne menigheds liv og vækst”. Det er de overordnede rammer for de mange tusinde dedikerede mennesker, som nu i et stærkt lokal-demokratisk netværk bruger deres fritid på at sikre gode rammer for evangeliets forkyndelse udover hele landet.

Beslutninger og samtaler

I år har det imidlertid været svært for dem at komme i gang pga. de mange forsamlingsrestriktioner som følge af coronapandemien. Fysiske møder har været svære at afholde. Nogle steder har man så i stedet valgt forskellige virtuelle mødeløsninger. Men som en menighedsrådsformand sagde: ”Ja, vi fik da taget nogle af de nødvendige og vigtige formelle beslutninger. Men det lykkedes os ikke at få gang i den mere brede samtale, om hvordan vi vil være kirke her på vores sted – i vores sogn – og i vores lokalsamfund”.

Opgaverne og emnerne står i kø

For mange menighedsråd ligger der allerede en række praktiske og måske visse steder presserende opgaver, som de skal tage fat på. Det er forskelligt fra sted til sted: Et nyt tag på kirken, en plan for kirkegården ind i en fremtid med færre pladskrævende kistebegravelser, ansættelse af nyt personale eller løsning af samarbejdsproblemer. Meget tyder også på, at menighedsrådene i de kommende år skal arbejde med klima og grøn omstilling, for som menighedsrådsmedlem Jens Krogh skriver her i bladet, så kan menighedsråd ”bidrage til klima og den grønne omstilling på mange områder: jorden ejet af sognene, energiforbrug, affald samt indkøb og transport.” Det vil også være oplagt, at man lokalt fortsætter den debat om gudstjeneste og liturgi, som biskopperne har sat i gang, ligesom ethvert menighedsråd også bør forholde sig til det faktum, at antallet af barnedåb fortsat er faldende over det meste af landet.

Hvad vil det sige at være kirke?

Jeg håber dog, at landets menighedsråd – midt i alle praktiske, nødvendige og presserende opgaver også vil finde tid til en drøftelse af det helt grundlæggende: Hvad vil det sige at være kirke? Måske kan man lade sig udfordre af sognepræst Rikke Weissfelds ord, hvor hun ser ”kirke som en handling. Kirke er noget, vi gør. Og det er noget, vi gør sammen.” Eller overvej hvordan Hans Raun Iversens ord om at være ”kirke i mission” fra hans nye bog ”Folkekirke, brugerkirke, kirke i mission” kan omsættes og forstås lokalt. Hvad betyder det i det enkelte sogn at være en kirke for og med alle mennesker; at være en kirke med mange brugere, og at være en kirke, som til stadighed med afsæt i det givne kristne budskab forsøger at indrette sig ganske meget efter, hvordan borgerne bedst kan få glæde af kirken. ■

Rikke Weissfeld
sognepræst i "Kirken i Ørestad"

Hvad er KIRKE?

"Life is what happens to you, while you are busy making other plans", sang John Lennon engang. Det skal jeg lige love for har været vores allesamens virkelighed i den efterhånden lange periode, hvor corona eller måske især angsten for corona har styret vores liv.

Vi blev tvunget til at lukke ned, så åbne op, så delvist lukke ned/åbne op, så lukke, så åbne, og så forfra igen! Hvad man end måtte mene om det, så sætter det en masse tanker og overvejelser i gang. For hvordan er vi kirke, når vi ikke må holde gudstjeneste? Kan det lade sig gøre at skabe samme nærhed, samme følelse af kirke på internettet? Og hvad er egentlig en gudstjeneste? Hvor er kirken? Hvad er kirken?

Jeg mener grundlæggende, at det giver mere mening at bruge ordet kirke, ikke som et navneord, men som et udsagnsord. At kirke. Kirke som en handling. Kirke er noget, vi gør. Og det er noget, vi gør sammen. Hvor to eller tre er forsamlet i mit navn, dér er jeg midt iblandt dem" sådan lyder Jesu ord fra Matthæusevangeliet. Og det giver mening. "Hvor to eller tre er forsamlet..." Men hvordan samles man så, når man ikke må være sammen fysisk? Hvordan får man følelsen af sammenhørighed, når man er tvunget til at være hjemme i sin egen stue, både fordi regeringen siger det, men også fordi man, som mange var og er det, er bange, ja, angst, for at gå ud?

Kirke online

Som så mange andre præster gik jeg straks i gang med at lave online-guds-

tjenester. Eller faktisk så forlod jeg hurtigt konceptet med en gudstjeneste i den normale fulde længde og gik over til kortere andagter på max. 15 minutter, og helst lidt mindre.

Jeg droppede de lange gudstjenester og indslag, fordi jeg på egen krop oplevede, at jeg ikke selv orkede at følge en normal gudstjeneste til ende. Jeg har prøvet en del gange, men det er simpelthen ikke lykkedes mig endnu. Konceptet er for tungt, for trægt, for kedeligt. Det kan lykkes på fjernsynet, hvor der er flere kameraer på, ordentlig klipning og lyd, og ikke mindst kæmpe forberedelse. Men dogmeoptagelser i de lokale kirker, det virker ikke for alvor. Det er min oplevelse.

Så jeg kastede mig over korte andagter. Enkelte bønner. Solo-refleksioner. Anonyme spørgsmål og svar fra

prøvet, men jeg, som jo ellers burde være motiveret, hopper af efter kort tid. Ikke fordi der er noget i vejen med præsten, men fordi konceptet ikke for alvor kan det, som det fysiske nærvær kan...

Samtidig kommer der også meget fokus på, hvad præsten kan præstere. Det løber en stor risiko for at blive et soloshow, og skaber det åndeligt nærvær, skaber det kirke på den anden side af skærmen?

Sjælesorgssamtaler

Hvad er kirke så? Hvis man tager kirke som udsagnsord, så er kirke vel alt det, vi gør. Sammen.

Så kirke må også være de mange samtaler, jeg har haft, og som jeg har haft i stigende grad i hele pandemi-perioden, også med mennesker der

Jeg mener grundlæggende, at det giver mere mening at bruge ordet kirke, ikke som et navneord, men som et udsagnsord. At kirke. Kirke som en handling. Kirke er noget, vi gør. Og det er noget, vi gør sammen.

konfirmanderne. Vores pianist satte musikoptagelser op. Det virkede alt sammen ok... Vi gør det stadigvæk... For så gør vi da noget! Men er det kirke? Er der for alvor nærvær i det? Er vi der forsamlede, som Jesus siger?

Jeg kan have mine tvivl... Jeg har kolleger, der siger, at virkelig mange ser med virtuelt, men hvor længe bliver de hængende? Jeg har som sagt

normalt ikke søger kirken, bl.a. mange unge mennesker.

Jeg har haft mange sjælesorgsvandring på Fælleden, som er det store naturområde, der ligger ved vores kirke i Ørestad. Samtaler med mennesker, der er tyngede af hele situationen. Når du pludselig ikke kan komme på arbejde og hente energi, så bliver de problemer og udfordringer, du ellers har,

meget store. Så er du pludselig mor til et sygt barn 24/7, så fylder din sorg, og den, du har mistet, alle døgnets timer, så bliver elefanten i dit parforhold eller familieforhold pludselig et monster, der tager al ilten. Vi henter faktisk meget energi på vores arbejde, så når vi ikke længere kan komme afsted og være sammen med vores kolleger og i et inspirerende arbejdsrum, så kan det blive kritisk. At være kirke er at møde folk, hvor de er, så når folk er dér, så må man møde dem i det, og heldigvis har man kunnet gå tur og tale i telefon med hinanden.

Men er det virkelig det? Er det dét, kirken reduceres til; sjælesorgssamtaler, lidt virtuelt halløj!? Det virker som en skygge af det, kirke burde være.

”Kirke ud af boksen”

Så hvad er kirke, hvor er kirken, når vi ikke kan mødes? Er det et argument for, og det er der jo delte meninger om, at vi som kirke skal holde fysisk åbent uanset hvad?

Vi har verden over haft eksempler på situationer, hvor coronasmitten har bredt sig ved en gudstjeneste. Det er lige nu altid en risiko, når vi holder åbent. Er det risikoen værd? Nej, me-

ner nogle, ja, mener andre, vi skal holde åbent uanset hvad, for vi SKAL være kirke.

Jeg ved det simpelthen ikke! Jeg konstaterer med ærgrelse, at der ikke er en sort/hvid løsning på det her! Men tankerne skal tænkes... som alt andet i livet, så er også det her i 3D. Der er ingen klokkeklar holdning eller løsning på det, i hvert fald ikke for mig.

#kirkeudafboksen – det er et begreb, jeg har hæftet på det arbejde, vi gør i kirken i Ørestad. Ikke fordi vi nødvendigvis er så specielle eller aparte! Men fordi vi, i en helt ny kirke, har muligheden for at være så åbne som muligt, og tænke i NU og i, hvad der virker.

Alt for mange kirker er blevet slaver af en tradition, der er så gammel og grundfæstet, at den forveksles med teologi. Traditioner er IKKE teologi. Og derfor må kirke nødvendigvis kunne være mange ting! Rundt om i verden ”kirkes” der på et utal af forskellige måder. Kirke må og skal være et organisk koncept, der hele tiden kan forandres, hvis det skal give mening.

Det betyder ikke, at alle traditioner er af det onde, bestemt ikke. Der er faktisk en del traditioner, som blev smidt ud med badevandet under refor-

mationen, som det giver mening at tage tilbage. Men jeg mener med ”kirke ud af boksen”, at vi hele tiden skal holde os for øje, hvad der giver mening som kirke, hvad der giver mening, når vi ”kirker” sammen. Det er faktisk en pligt, hvis vi skal være relevant kirke NU og i fremtiden.

Fællesskab

Fordi ”Kirken i Ørestad” er en lille kirke, så har vi længe haft gudstjenester uden fællessang, for ellers kunne vi simpelthen være alt for få. Jeg havde længe den holdning, ”at det bliver over mit lig”, men virkeligheden indhentede mig, og jeg måtte give mig, hvis det skulle give mening at holde gudstjeneste. Det fungerer... ok. Der er endda nogle enkelte af den meget søde faste menighed, vi har, der siger, at det taler til fordybelse, og det er jo fint nok. Men jeg oplever, at gudstjenesten bliver for passiv. Menigheden bliver mere tilskuer end godt er. Kirke er noget, vi gør sammen. Så det at synge sammen i en fælles strøm, et fælles åndedrag, det er helt essentielt.

Så hvad er kirke, når vi ikke kan det? Er det der så overhovedet, eller er kirken på standby lige nu?

Forhåbentlig så vil der være erkendelser, der kommer til os alle i bagklogskabens måske ulideligt klare lys. Det kunne være vidunderligt, hvis denne hårde tid i det mindste gjorde os klogere.

Men lige nu er jeg sådan set blevet endnu mere overbevist om, at det ”at kirke” er et fælles projekt og et fysisk projekt. Vi har brug for hinanden for at kunne kirke. En kirkebygning ER bare en bygning, hvor smuk og fin den end kan være. Det er bare en bygning.

Et åndeligt hus kræver ånd, og kirkeånd fordrer fællesskab. Vi kan skabe skygger af det i det virtuelle rum, men det kan ikke erstatte det fysiske samvær. ”Hvor to eller tre er forsamlet i mit navn” kræver stadig, at vi kan se hinanden i øjnene, at vi kan dele hinandens eksistens i et fysisk rum, i et fælles åndedræt imellem os.

Det er en meget sårbar erkendelse. For det kan vi ikke lige nu. Gud give, at vi igen meget snart har frihed og mulighed for det! ■

Kan et gudstjenestefællesskab overføres til en digital løsning?

Den tanke opstod, da vores kirker lukkede den 11. marts 2020. Vi måtte forsøge os med en digital løsning, for vi vidste, at vores trofaste menigheder ville savne gudstjenester og fællesskabet omkring gudstjenesten søndag formiddag, men hvordan?

Der er stor forskel på at være præst i en kirke med en menighed og på at stå foran et kamera og skulle eksponeres på nettet. Alligevel blev beslutningen om at lave en online-gudstjeneste truffet både spontant og hurtigt, lørdag morgen – dagen før den første nedluknings søndag og dagen før den første online-gudstjeneste i så fald skulle udkomme. Vi måtte smide alle vores forbehold og præstationsangst. Men, fordi vi var to, fordi vi havde teknisk hjælp, og fordi vores teologiske ståsteder ligner hinandens, blev vi enige om, at det turde vi godt. Vi måtte i hvert fald se, om det kunne bære. På det tidspunkt troede vi, at det

Hvordan skulle gudstjenesten være?

Vi ville ikke sende live. En på forhånd optaget og redigeret udgave var vi tryggest ved. Heldigvis havde vi teknisk og kyndig hjælp i den nærmeste kreds, så beslutningen var ikke svær. Samtidig gav det os mulighed for at sende gudstjenesten ud via et link til den store del af vores menigheder, som ikke er på Facebook. Gudstjenesterne blev i færdige udgaver lagt på YouTube, og link herfra kunne sendes til alle modtagere af nyhedsbrev.

Vi var ikke i tvivl om, at sådan en gudstjeneste skulle have en kortere liturgi end højmessens. En lang højmesse

og deltage hjemme foran skærmen, fx ved at synge med på salmerne, som var teksten, eller ved sige med på trosbekendelse og fadervor. Vi måtte altså lave en liturgi, som nok var skåret ind til benet, men som samtidig gav en oplevelse af gudstjeneste med mulighed for deltagelse. Liturgien blev i store træk: Indledning, evangelium, trosbekendelse, salme, dialogprædiken, salme, kirkebøn, fadervor, velsignelse og afslutning. Det var en liturgi, der kunne bære, selv da vi måtte forlade kirkens rum.

Budskab og location

Den første produktion var helt klassisk, optaget med meters afstand mellem os to præster i kirken. Og vi var bare os to, ingen organist eller sanger, så vi sang selv salmerne. Men denne produktion gav anledning til at provsten nedlagde forbud mod, at vi to nærmeste kolleger var i samme rum, da vi skulle dække for hinanden, hvis den ene blev syg.

Derfor optrådte vi i næste gudstjeneste i hver sin kirke og blev efterfølgende klippet sammen i redigeringsfasen. Resultatet heraf var langt fra optimalt. Der manglede visuelt ro, når vi klippede fra kirke til kirke. Men især samspillet mellem os blev kunstigt! Det blev utrolig svært at synge sammen! Resultatet

Erfaringerne med at producere online-gudstjenester lukker op for mange nye perspektiver til, hvordan man kan være kirke og tilstede digitalt med forkyndelse og en oplevelse af deltagelse i lokalt menighedsfællesskab.

kun skulle dreje som om et par søndage. Vi blev klogere, og det viste sig at vores koncept og liturgi kunne holde gennem alle ugerne, selv med mange benspænd undervejs.

med alle dens led, havde vi en fornemmelse af, ville blive for kedeligt at sidde og kigge på gennem en skærm. Samtidig var det vigtigt for os, at menigheden kunne genkende deres gudstjeneste

tatet blev nærmest komisk – i hver sin kirke og i hver sin toneart! Hvis dette skulle fungere, måtte vi tænke helt anderledes!

Vi flyttede ud under åben himmel i mange af de følgende gudstjenester. Her kunne vi være sammen, tale og synge sammen, selvfølgelig med afstand. Og kun én gang var vi udsat for silende regn den dag, hvor optagelsen var planlagt og den tekniske hjælp booket ind.

At vi ikke måtte være i samme rum, inspirerede os til at tænke dagens tema ind i valg af location. Ja, det er endte med at blive et dogme: Hvad kan vi bruge næste gang til at understrege pointerne? Derfor blev alt, som kunne tydeliggøre temaet og pointerne til en hjælp.

Vi ville selvfølgelig have sammenhæng mellem budskab og salmer, men også valg af location og efterhånden andre af mediets muligheder, som kunne spille med ind og understrege budskabet. Resultatet blev, at vi til Maria Bebudelse klippede billederne ind af en "engel" og en "forskrækket Maria". Da det handlede om vej, gik vi tur i skoven. Det var så den dag, det silede ned! Da temaet var herlighed kørte den ene i limousine og den anden i Picanto. Vi har fløjet med drage og ledt efter får. Fra menighedens mange og gode tilbagemeldinger fik vi også en klar fornemmelse af, at der blev ventet i spænding på, hvad vi mon havde fundet på til næste gang.

Vi kom bredere ud

Der udviklede sig nogle dogmer for os. Først og fremmest muligheden for kunne deltage i noget som kunne genkendes som gudstjeneste. Et andet dogme var, at vi skulle deles. Da vi har to kirker, skulle begge kirker repræsenteres, ligesom locations i sognene, kirkemusikerne, og vi præster selvfølgelig også dele skærmtid, helt ned til dialogiske prædikener. Og endelig, at vi skulle være skarpe på dagens tema og ord, billeder og lyd.

Det gav bestemt mening at lave online-gudstjenester i vores små sogne i foråret 20. Vi ved fra visningsstatistikken, at gudstjenesterne blev set til ende af rigtige mange mennesker. Og mange trofaste kirkegængere har ofte meldt tilbage til os. Så vi ved, at der blev sunget og sagt med hjemme i stuerne. Så i en eller anden form, har vores digitale

Foto: XXXXXX

"At vi ikke måtte være i samme rum, inspirerede os til at tænke dagens tema ind i valg af location. Ja, det er endte med at blive et dogme: Hvad kan vi bruge næste gang til at understrege pointerne? Derfor blev alt, som kunne tydeliggøre temaet og pointerne, til en hjælp", skriver præsterne Charlotte Chammon og Kim Fischer Nielsen, der her ses udenfor en af kirkerne.

gudstjenester fortsat det bestående gudstjenestefællesskab. Men vores menigheder manglede stadig oplevelsen af at være rigtigt sammen – og kirkekaffen.

En sidegevinst var, at vi kom meget længere ud end til de faste kirkegængere i sognene. Visningsstatistikken fortalte, at der var flere seere, end vi normalt kunne tælle kirkegængere. Ligesom vi fik mange positive tilbagemeldinger fra seere både fra sognet og langvejsfra, som ikke ofte/normalt gik i sognenes kirker til gudstjeneste. De udtrykte begejstring over muligheden for at kunne se med og på den måde opleve at være til gudstjeneste. Når vi er digitale, kan vi nå længere ud. Men der blev tale om en form for stedfortrædende fællesskab, idet de faste kirkegængere gav udtryk for at savne selv at være med i kirkens rum. Mens de sjældnere kirkegængere ved genoplukningen begyndte at efterspørge fortsatte online-gudstjenester.

Erfaringen kan også bruges efter genoplukningen

Efter genåbningen af kirkerne havde vi ikke samme tid til fortsatte ugentlige online-produktioner. Ikke nok med at de skal optages, de skal også planlægges, tænkes igennem og prædikener skrives (i fællesskab – over telefonen). Alligevel har vi fortsat med lidt on-

line-kirke fordelt over kirkeåret, da det ville være synd at smide dels erfaringer væk, dels muligheden for digitalt fællesskab væk. Men vi har ikke primært produceret gudstjenester, men små film med samtaler mellem vi præster over aktuelt tema eller søndagshilsner, som nok kan have nogen gudstjenestekarakter.

Erfaringerne med at producere online-gudstjenester lukker op for mange nye perspektiver til, hvordan man kan være kirke og tilstede digitalt med forkyndelse og en oplevelse af deltagelse i lokalt menighedsfællesskab. Frem for alt, når vi som kirke længere ud, både i sognet til dem, som ikke kan komme til kirke selv, og vi kan nå langt ud over sognegrænserne. Og måske ville man kunne gøre plads til yderligere deltagelse ved for eksempel at tilknytte et kommentarspor?

Vores dogmer om deltagelse, genkendelighed og skarphed på ord, tema og lyd kan sagtens bringes med tilbage til kirkens rum og analoge gudstjenester, ikke mindst nu, i skrivende stund, hvor vi kun kan holde halv-times gudstjenester uden fællessang. Her stiger nødvendigheden af at tænke menighedsdeltagelse ind på andre måder, som for eksempel ved at menigheden kan følge med i tekster, sige med på trosbekendelse, fadervor og lignende. ■

Bent Engelbrecht
menighedsrådsformand for
"Kirken i Hinnerup"

Når præster og menighedsråd går hånd i hånd

Livets eksistentielle spørgsmål trænger sig på i det moderne arbejdsliv mere end nogensinde før. Og for den moderne leder udgør det en dobbelt udfordring: Dels må hun i stigende grad forholde sig til medarbejdernes eksistentielle spørgsmål i livet, og dels må hun værne om sit eget eksistentielle velbefindende.

Alle har i en arbejdssituation med andre oplevet samarbejdet som en grå og trist novemberdag - med al energi drænet, irritationer og ikke et håb om, at solen vil komme frem. Men også alle har oplevet samarbejdet som en dejlig sommerdag, hvor lyset og varmen gjorde det til en god oplevelse, og man fik ny energi og glæde ved samarbejdet. Udfordringen for

Jo, præsten står i centrum af forkyndelse af det kristne budskab, som er folkekirkens egentlige kerneopgave. Denne forkyndelse sker gennem de faste såvel som de varierende kirkelige handlinger. Det er således præstens opgave at sikre gennemførelse af gudstjenester, andagter, dåb, undervisning, sjælesorg, begravelser og bisættelser og mere til.

interesse. Her har menighedsrådet naturligvis en særlig forpligtelse med de ofte aldersbetingede bedre sociale kompetencer. Det er samtidig vigtigt at introducere de nyuddannede præster for menighedsrådets opgaver og baggrund.

Forventninger til præst og menighedsråd

Et menighedsråd repræsenterer de lokale medlemmer af folkekirken. At være medlem af menighedsrådet er derfor et tillidshverv. Oftest uden et direkte mandat. Men med en række personlige kompetencer og ressourcer, som kirken i sognet kan gøre brug af. En vigtig ressource er de enkelte medlemmers personlige netværk. Ikke mindst deres synlighed gennem digitale sociale netværk.

For præsternes vedkommende er tiden med de store egoer så småt ved at være forbi. Og naturligvis kan en præst begavet med gode talegaver, opfindsomhed og karisma skaffe stor opmærksomhed og dannelse af en blomstrende menighed. Imidlertid ses det ofte at blive på bekostning af øvrige præsters og menighedsråds samvirke. Det er nu blevet en virkelighed, at sogne slår sig sammen eller finder fælles måder at danne et storpastorat på. Det betyder, at der bliver flere præster, der skal finde ud af at samarbejde. Samtidig

I de her år ses det ofte, at temaer som tro, gudstjenester, dåbsudfordringer, andagtsformer, nadver bliver anvendt både til øget forståelse og indsigt i kirkens opgaver, men samtidig til at give et løft i samarbejds-kompetencen i menighedsrådet.

enhver menighed – stor eller lille – handler om at give nøglepersoner i kirkens opgaver de rigtige rammer for deres udfoldelse.

Forholdet mellem præst og menighedsråd

Menighedsrådet må siges at være et nøgleorgan, som har til opgave at sikre de overordnede rammer, ressourcer og redskaber for præsten, som må opfattes som en nøgleperson. Hvorfor det?

For at kunne lede og gennemføre varetagelsen af disse opgaver har præsten gennemført en lang uddannelse og praktisk oplæring. Her i 2020'erne vil vi opleve relativt mange flere veluddannede præster, som er klare til at gå ind i kirkelivet med engagement og passion. Disse yngre præster er relativt ukendte med, hvad et menighedsråd har af opgaver på kirkens vegne. Mødet mellem præst og menighedsråd skal derfor varetages med pli, tolerance og gensidig

oplever præsterne, at de ikke længere står alene med en menighed. For menighedsråd bliver det samtidig vigtigt at finde præster, der evner at fungere i sociale relationer. Også tiden for menighedsråd, der ikke kan enes eller ønsker at detailstyre præsternes og medarbejdernes hverdag, er ovre.

Der er tale om, at præster og menighedsråd skal blive gode til at drøfte ind-

menighedsrådet udtrykker det som en klar forventning til præsterne.

Samskabelse mellem præst og menighedsråd

Menighedsråd består af forskellige personligheder med lyst til at beskæftige sig med forskellige opgaver. Gennem samarbejde med andre sogne eller stor-sogns-pastorater etableres mulighed for

Det er i denne tid en iøjnefaldende succesaktivitet, at præst og lægfolk, f.eks. medlemmer af et menighedsråd og evt. 2-3 af sognets præster går sammen i et prædikenværksted for at kreere ideer og indsigt til en kommende søndags prædiken.

Et vigtigt led i enhver samskabelse er tillid og gennemsigtighed mellem dets parter. Tillid og gennemsigtighed opbygges bl.a. på baggrund af løbende og konkret gensidig kommunikation mellem præst og menighedsråd. Den gensidige tillid kan yderligere intensiveres gennem årlige menighedsrådsseminarer. Her er der mulighed for, at præsten kan tilføre nye aspekter og forståelse af mere teologiske temaer. I de her år ses det ofte, at temaer som tro, gudstjenester, dåbsudfordringer, andagtsformer, nadver bliver anvendt både til øget forståelse og indsigt i kirkens opgaver, men samtidig til at give et løft i samarbejdskompetencen i menighedsrådet.

Det har vist sig, at daglig leder af kirken i flere tilfælde med fordel kan være præsten. Hvorfor det? Jo hvis præsten har gode lederegenskaber og har gode evner for organisering og planlægning, så får menighedsrådet og det daglige kirkearbejde tilført en nøgleperson, der er rigtig godt hjemme i alle de mere aftalemæssige og konkrete forhold om kirkens anliggender.

Gensidig respekt og tillid

Der er et generationsskifte kompetencemæssigt på vej, såvel i menighedsråd som hos præster. Det vil vi opdage gennem de mere og mere veluddannede og erfaringsrige medlemmer af menighedsråd. Samtidig oplever vi generationsskiftet hos såvel modne som yngre præster i form af deres forbilledlige formidlingsevne, deres referenceramme og involvering i det nutidige sogneliv. Det giver helt andre muligheder for et respektfuldt og givende samvirke mellem menighedsråd og præst.

Det betyder i praksis, at præster skal være opmærksomme på, at den mere folkelige del af kirken findes i menighedsrådet og de frivillige hjælpere, ligesom menighedsrådet skal være opmærksom på den kirkelige tyngde, som præsterne besidder. To sider af samme sag, der fremmes og får lov at blomstre, når den gensidige respekt og tillid plejes bevidst. ■

Menighedsrådet må siges at være et nøgleorgan, som har til opgave at sikre de overordnede rammer, ressourcer og redskaber for præsten, som må opfattes som en nøgleperson.

Foto: Niels Thure Krarup

byrdes forventninger. Præsterne skal være dygtige til at inddrage menighedsrådets personlige netværk. Kirken lever i høj grad af og gennem de åndehuller, som de enkelte medlemmer af menighedsrådet har i lokalsamfundet. Det bliver tydeligt, at menighedsrådet er kirkens bestyrelse og tillagt den overordnede ledelse af kirkens opgaver. Derfor er det ganske fundamentalt, at præsterne har forståelse for, at de deltager og bør deltage i menighedsrådsarbejdet. Det er bestemt ikke tilfældet i alle menighedsråd. Vi trænger til en opstramning af dette forhold, således at præsterne føler sig forpligtede på at deltage i menighedsrådsarbejdet på lige vilkår med de folkevalgte. Det er godt, hvis

at bringe mere og ny værdi ind i de aktiviteter og den omsorg, som folkekirken tilbyder sine medlemmer. Det gælder også i forhold til de interne samarbejder, der foregår ved de enkelte kirker.

Såvel præster som medlemmer af menighedsråd kan bidrage til en opgaves udførelse. Nogen gange hver for sig og nogen gange i fællesskab. I den gode samarbejdsproces ligger et potentiale og en forventning om samskabelse, som kan få ”to og to til at blive til fem”, når det fungerer. Samskabelse kalder på andre kompetencer end rene driftskompetencer, fx gensidig tillid og ikke mindst på villighed til deling af viden mellem præst og menighedsråd.

Menighedsråd og præst - et forhåbentligt frugtbart samvirke

Forventningsafstemning er et af tidens meget anvendte udtryk. Og med god grund, for i samtalen kan vi komme til klarhed over hinandens motiver og intentioner. Det fjerner på ingen måde uenighed, og det skal det heller ikke. Men det åbner for en saglig samtale om et fælles anliggende, som vi kan have forskellige tilgange til. Det gælder i alle livets forhold og altså også i det kirkelige.

Forventninger til præsten

Menighedsrådet kan med rimelighed forvente af sin præst, at hun eller han sætter sig selv ind i arbejdet som præst i deres sogn. Engagement, nærvær og autenticitet er vigtige begreber, og som udgangspunkt vil det ikke være et problem – det er en stærkt medvirken-

Forventninger til menighedsrådet

Præsten kan på sin side med rimelighed forvente, at menighedsrådet tager del i sognets kirkelige liv, både gudstjenester og andet. Det bliver af og til diskuteret, om det nu også er nødvendigt, at menighedsrådsmedlemmer går i kirke. Det skal jeg ikke dømme om. Men for præsten og de øvrige ansatte ved kirken er det af stor betydning, fordi menighedsrådet har afgørende indflydelse på både arbejdsvilkår og prioritering i sognet. At præsten har frihed i forhold til menighedsrådet i sin forkyndelse, undervisning og sjælesorg gør ingen forskel, når der skal prioriteres.

Derfor betyder det noget, at menighedsrådet ikke bare synes, det med kirken er vigtigt, men at de viser det. Det er vigtigt med en ansvarlig forvaltning af både offentlige midler og arbejdsgiveransvar. Helt bestemt. Men sammen med den omhu, der skal udvises, må man som præst fornemme en grundlæggende respekt for både kirkeliv, embede og person. Når man investerer sig selv og ofte også rammen for sin families liv, er man sårbar, hvis der forvaltes uden fornemmelse for den menneskelige side af forholdet mellem præst og menighedsråd.

Samtalen om at være kirke

Nu er det jo en kendt sag, at overdri- velse fremmer forståelsen. Og når Kir-

kefondet har bedt en erfaren præst som mig om at give sit besyv med, så er det ikke for at videregive egne gode eller eventuelt bitre erfaringer. Det er for at pege på, hvordan vi i fællesskab – menighedsråd, præst(er) og øvrige medarbejdere – lønne såvel som frivillige – kan samvirke om at give forkyndelsen gode vilkår. Og så vender vi tilbage til forventningsafstemningen, eller den samtale, der ofte ikke bliver tid til i menighedsrådet. Samtalen om, hvad det er at være kirke, og hvordan vi vil være kirke her på vores sted. Det er ikke noget, der siger sig selv. Der skal nogen til at sige det.

Så lad det være en opfordring fra en erfaren præst og kirkekonsulent, at vi i menighedsrådet tager os tid til den samtale. Ikke mindst et nytiltrådt menighedsråd har brug for det. Selvfølgelig er det vigtigt med en ansvarlig forvaltning af offentlige midler og arbejdsgiveransvar. Men det er ikke derfor, vi er der. Det er for at samvirke om netop det. At være kirke på det sted, hvor vi er sat og har taget ansvar. Det er to store spørgsmål: Hvorfor er der egentlig kirke? Og hvordan ønsker vi at være kirke her, nu og fremover? Når vi har hørt hinanden og er kommet til en god forståelse af, hvad der driver også dem, vi ikke nødvendigvis er enige med. Så falder alt det praktiske langt lettere på plads.

Held og lykke med opgaven! ■

de årsag til, at man søger præsteembe- de. Endvidere kan menighedsrådet forvente, at præsten engagerer sig i menighedsrådets arbejde og tager medansvar i både sagsbehandling og beslutninger. Præsten er her en vigtig ressource, hvis præsten vil, og hvis menighedsrådet vil lade præsten være det.

Josefine Mikuta Poulsen

Ny sognepræst i Føllenslev-Særslev-Sejerø med embedsbolig på Sejerø. Hun skriver den månedlige klumme på Kirke.dk "Mit første år som præst"

Hvad jeg håber på, når jeg kommer ind som ny præst med firetoget...

Det er en speciel situation, når de nye præster kommer ind med firetoget til en del af landet, de måske aldrig før har haft lejlighed til at besøge, og hvor der kan være langt til næste præstekollega. Som ny præst vil man mægtig gerne gøre det godt, men de færreste kommer alligevel som en anden missionær med soleklar overbevisning om at have Gud direkte i ryggen eller er parat til at dø for at kristne sognet. Derfor krydser man som ny præst arme og ben for, at menighedsrådet allerede har et godt arbejdsfællesskab i gang, som man kan være så heldig at kunne trække og bygge videre på, så man undgår en alt for autentisk missionæroplevelse af at være ude og lægge de første kirkelige jernbaneskiner eller at bruge alt sin energi i de nederste lavpraktiske lag af kirkelivs-kostpyramiden.

Gennemsigtighed

Jojo, her kommer cand.theol'en, der kan oversætte Bibelen (nogenlunde) fra hebraisk og oldgræsk. Men menighedsrådet er de vigtigste eksperter på lokalkirkeområdet. Især det første år hvor man som vikar eller ny præst ofte bare ønsker at lykkes med at holde hjulene nogenlunde i gang, imens man lærer sognet at kende (don't fix what ain't broken). Så her har man virkelig brug for som ny præst, at menighedsrådet ikke bare sidder på guldet som en anden (velmenende) Smaug. Så risikerer præsten at se sig nødsaget til at opfinde den dybe tallerken, fordi de ikke har fået besked på, hvor servicet bor. Det gælder i lige så

høj grad, hvor mange boller der blev bagt til sidste fastelavnsgudstjeneste som sognets traditionelle begravelsessalmer.

Forventningsafstemning

Husk, at præsten aldrig, (for I har vel valgt jer en god én) gør noget af et ondt hjerte. Langt de fleste vil jo alles bedste og ønsker at indfri alles forventninger. Ikke mindst fordi deres succes på arbejdspladsen de fleste steder danner fundament for hele præstens (hjemme)liv og hverdag i området. Derfor er det vigtigt at få sagt højt, hvad der egentlig forventes af præsten og kirkelivet (og præstegården: Er rosenbedet områdets stolthed? I så fald skulle jeg advares, for jeg har kun erfaringer fra tidligere med at slå kaktusser ihjel i mit studieværelse). Så ved præsten, hvad hun har at gøre med, og kan i værste fald begrunde, hvorfor at bibelsk morgengymnastik ikke lige bliver den første opgave, hun går i gang med.

Hav præstens ryg

Det er mig, I har valgt, (og selv hvis jeg ikke var lige din førsteprioritet, Henning, så skal vi stadig få det bedste ud af det), så I bliver nødt til at bakke op om mig, for ellers kommer jeg ikke i mål med noget. Måske er I ikke enige i alle mine projekter, men giv mig lidt line at løbe på og en chance for at skabe noget, I så forhåbentlig senere kan se lidt mere mening med eller i det mindste kan respektere. Vi kender det vel alle fra arbejdsmarkedet (eller ens mor) at man ikke får meget fra hånden, hvis nogen står og kigger én

voldsomt over skulderen, eller at man skal bruge alt sin tid på at forklare eller begrunde, alle de små ting man foretager sig i smertefulde detaljer, som om at dét var opgaven, man var ansat til. Så jeg håber på et menighedsråd der, hvis de har deres tvivl om mine beslutninger eller projekter, i første omgang kan indtage en nysgerrig eller medskabende rolle, hvis det er fordi, de har en masse gode kræfter og kompetencer, de gerne vil støde til med. Og så først træder i defensiv position, når man vitterligt er blevet skuffet et par gange. For præsten vil da forhåbentlig løse opgaverne på anden måde end det enkelte menighedsrådsmedlem – ellers havde man jo bare som menighedsråd kunnet ansætte sig selv. ■

HVORFOR

sidder du i menighedsrådet

Fællesskab, tro og mindre mikromanagement!

Lise Damkjær

nyvalgt menighedsrådsformand i Sundby Sogn på Amager

Jeg er nyvalgt menighedsrådsformand i Sundby Kirke og har tidligere siddet i menighedsråd i 12 år i et andet sogn.

Jeg glæder mig meget til arbejdet. Jeg har store forventninger til, hvad vi kan skabe sammen i Sundby Kirke. Jeg ser os som et stort fællesskab: menighedsråd, ansatte, præster, frivillige og kirkegængere.

Vi er 4 nyvalgte medlemmer. Vi kom ind via et katekumenat, som en af vores præster og kirke-kulturmedarbejderen stod for. En slags konfirmationsforberedelse for voksne. Derfra blev vi frivillige i natkirken og nu valgt ind i menighedsrådet. Så det er naturligt at se os og resten af kirken som et fællesskab med troen som rygrad.

Som formand vil jeg gøre mit til at styrke samarbejdet i dette fællesskab – bl.a. ved at gøre det enklere at tage et initiativ og føre det ud i handling. Vi har fx allerede et nyt menighedsråds-medlem, der sammen med en medarbejder og kreative frivillige skabte en udendørs julebod – og et andet nyvalgt medlem, der tog initiativ til Skolekirke, da skoleeleverne blev sendt

hjem. Så er vi sammen om det – præster, ansatte, frivillige og menighedsråd.

Tro skal have en større plads i menighedsrådet. At vi finder tid på møderne til også at tale om tro. At vi fx hjælpes ad med ”Frygt ej, tro kun” – altså at lade vores beslutninger komme af tro og liv, ikke af frygt. At vi kan hjælpes ad med at føle os elsket. At vi kan hjælpes ad med at elske vores næste – også i menighedsrådet. Jeg glæder mig til at fortælle andre om menighedsrådsmøder, hvor vi grinede og havde den der ”wow, vi kan noget sammen her”-følelse.

Personligt er jeg til det kontemplative (optaget af filosofisk eftertænk-somhed). Jeg finder indre ro via bøn og meditation, så jeg kan se mere klart og træffe bedre beslutninger. Og jeg skaber ikke unødigt turbulens omkring mig. Jeg drømmer om, at vi i menighedsrådet kan skabe en indre ro, der dels vil være behagelig, dels vil føre til gode beslutninger. Og at vi kan skabe mindre turbulens i menighedsrådet, kirken og omkring os. En klar rolig

stemning, der måske endda kan tiltrække andre. Vi trænger til mere ro og mindre uro!

Kan vi også stoppe vores brokleri over folkekirkens umulige organisation? Vores organisation er som en humlebi, der ikke kan flyve. Den ved det bare ikke. Organisationen synes umulig, fordi menighedsrådet er arbejdsgiver og ikke til stede i dagligdagen; men i virkeligheden er det jo en virkelig god måde at forhindre menighedsrådet i at praktisere mikromanagement. Så TAK for det – det er en mulighed, vi tager til os ■

Lise har udarbejdet spillet ”Om at være menneske”, der er udviklet for at skabe samtaler om vigtige livsspørgsmål, herunder også tro. Det er udgivet af Kirkefondet. Læs mere på www.kirkefondet.dk

”Jeg vil gerne gøre Åstrup Sogn til et dejligt sted at bo for alle”

Stine Bang

57 år og nyt menighedsrådsmedlem i Åstrup Sogn ved Haderslev

Jeg har et økologisk landbrug sammen med min mand Bøje Lomholdt her ved Haderslev fjord.

Vi flyttede til denne egn for knap 3 år siden fra København, hvor vi havde et bageri sammen, men vi drømte begge om livet på landet med dyr og grøntsager, så vi tog springet og solgte hus og have og flyttede til Sønderjylland.

Jeg stillede op til menighedsrådet, fordi vi har en virkelig god kirke med en god præst og nogle venlige mennesker, der sammen med hende gør et stort stykke arbejde for lokalsamfundet. Dem ville jeg gerne ar-

bejde sammen med og samtidig være med til at gøre Åstrup Sogn til et dejligt sted at bo for alle.

Jeg forventer en del almindeligt for- eningsarbejde (referater, dele sogne- blad ud, indsamlinger, gennemgang af regnskaber/budgetter) men også en masse mulighed for sjove aktiviteter og samvær med naboer og andre sogne- børn.

Derudover har jeg som gammel grafisk designer sagt ja til at overtage klargøringen af sognebladet til tryk, og det glæder jeg mig virkelig til at for- andre til noget mere spændende og tidssvarende. Det er rigtig fint, som det

er nu, men jeg vil selvfølgelig gerne gøre det endnu bedre med min gode formsans og skarpe grafiske øje!

Jeg fornemmer det nye menigheds- råd er en meget positiv og homogen gruppe, så jeg tror, det bliver hyggeligt med vores månedlige møder og især, når vi kan ses i virkeligheden igen i stedet for digitalt. Jeg vil arbejde for endnu mere kvalitet omkring alt, hvad der springer ud af vores kirke og en endnu bedre tilknytning for den enkelte til vores lille, fine lokalsamfund her i Åstrup.

”Et godt samarbejde i menighedsrådet og blandt kirkens ansatte har betydning for, om kirken udefra opleves som et medmenneskeligt sted”

Jette Fonseca

nyt menighedsrådsmedlem i Skt. Povls sogn i Korsør

Da jeg i sin tid i 2005 flyttede til Korsør, blev Skt. Povls Kirke min sognekirke. På et tidspunkt flyttede jeg dog til Halsskov, men løste sognebånd således, at Skt. Povls Kirke stadig er min sognekirke.

Det kærlighedsbudskab, der lyder i kirken, betyder meget for mig, og citatet: ”Hvad du mener menneskene skal gøre mod dig, skal du også gøre mod dem”, giver stor mening for mig.

Gennem nogle år har jeg deltaget i planlægning og afviklingen af Kirkehøjskolen, deltaget i sognets litteraturkreds, ligesom jeg på anden vis er aktiv og frivillig i Skt. Povls Kirke.

Siden min pensionering har frivilligt socialt arbejde været en naturlig

del af mit liv. Jeg har f.eks. gennem 8-9 år været ”vågekone” – eller vågerske – som det nu kaldes, i Røde Kors-regi, jeg har været lektiehjælper og støtteperson for børn af indvandre- re i Dansk Flygtningehjælps regi, og for nylig er jeg begyndt som frivillig på Hospicegården i Dianalund. Lokalt er jeg aktivt engageret i foreningen Korsør Hospice Støtteforening

Som følge af både min aktive deltagelse i kirken og min sociale interesse med deraf følgende frivilligt arbejde, er det for mig en naturlig fortsættelse at være medlem af menighedsrådet ved Skt. Povls Kirke.

Det, jeg gerne vil arbejde for, er, at kirkens liv og indhold fortsat både er

synligt og af en sådan kvalitet, at mange mennesker bliver interesseret og vil deltage i kirkens aktiviteter og arrangementer.

Desuden mener jeg, at et godt samarbejde i menighedsrådet og blandt kirkens ansatte samt de to parter imellem, har betydning for, om kirken udefra opleves som et medmenneskeligt sted, hvor kirkens budskab om næstekærlighed trives.

Jeg har ingen erfaring som medlem af et menighedsråd, men jeg har livet igennem indgået i mange samarbejds- relationer, og det glæder jeg mig til også i menighedsrådet.

Inge Lise Pedersen

tidligere formand for Landsforeningen af Menighedsråd, medlem af Københavns Stiftsråd

Det vigtige præstevalg

Som nyt menighedsrådsmedlem bliver man nemt overvældet af alle de administrative opgaver. De kirkelige opgaver trænger sig ikke så meget på, men det betyder ikke, at de ikke er vigtige. Det gælder ikke mindst præstevalg.

Det lykkedes ikke J.C. Christensen at få indført præstevalg i 1903, men ministeriet fik mulighed for at spørge menighedsrådene, hvem de ønskede, og den mulighed brugte man flittigt. Ministeriet fulgte også i de fleste tilfælde rådernes indstilling. Det satte man pris på lokalt, og i 1912 blev kaldsretten, dvs. indstillingsretten, lovfæstet. Siden da har menighedsrådene som hovedregel haft ret til at vælge sognets præst.

Det er langt fra alle valgperioder, der byder på præstevalg, men det er menighedsrådets grundlæggende kirkelige opgave. Det er derfor en god ide at ruste sig til den, så den ikke kommer bag på rådet, den dag det bliver aktuelt.

Hvordan forbereder vi os?

En god forberedelse er at gå i kirke! Præsten har andre opgaver end at lede gudstjenesten, men det er og bliver en af de vigtigste, og hvordan kan vi afgøre, hvem der vil være en god præst for os, hvis vi aldrig går i kirke?

Der er hjemmearbejde, der skal gøres, hvis vi skal vælge den rigtige. Vi skal beskrive den kirkelige situation i sognet ærligt, så ansøgerne kan se, hvad de går ind til. Vi skal også gøre os klart, hvad det er, vi lægger vægt på, for der er ingen, der er lige gode til alt eller interesserede i alle mulige kirkelige aktiviteter.

Er der ting, vi ønsker fremmet, når

der nu kommer en ny – og har vi selv som menighedsråd tænkt os at gøre en indsats for at fremme det? Det er urealistisk at tro, at man kan få en ny præst, der kan gøre alting nyt, uden at vi selv gør noget.

Hvad sker der med kaldsretten, når ansøgetallet skrumper?

Et valg forudsætter, at der er nogen at vælge imellem. Det hedder jo ganske vist, at hvis man ikke kan få den, man elsker, må man lære at elske den, man får. Gælder det også ved præstevalg?

Det kan det gøre, hvis begge parter er indstillet på det, men det er absolut ikke nogen selvfølge.

Er der ting, vi ønsker fremmet, når der nu kommer en ny præst – og har vi selv som menighedsråd tænkt os at gøre en indsats for at fremme det? Det er urealistisk at tro, at man kan få en ny præst, der kan gøre alting nyt, uden at vi selv gør noget.

Da menighedsrådene blev indført, var folkekirken opdelt i kirkelige partier, der ofte stod meget skarpt over for hinanden. Nogle sogne var overvejende grundtvigske, andre mest præget af Indre Mission. Det var selvfølgelig oftest afspejlet i menighedsrådenes sammensætning, og lige så selvfølge-

ligt ønskede man en præst af flertallets observans.

I dag er retningspræget ikke nær så stærkt, og så er det vel ikke så afgørende, om den man vælger er grundtvigianer eller missionsmand eller noget helt tredje? De fleste ansøgere kalder sig jo også folkekirkelige. Går det ikke ud på at finde en præst, der brænder for at forkynde evangeliet? Jo, men der er jo temmelig forskellige opfattelser inden for folkekirken af, hvad det vil sige.

Det kan være en udfordring for menighedsrådet at få spurgt ind til ansøgernes grundlag, men det er nødvendigt at gøre det.

- Lægger de især vægt på at formulere evangeliet skarpt og dogmatisk korrekt, uanset hvem der sidder i kirken? Eller er de mest optaget af at finde ord, som kirkegængerne kan forbinde med de erfaringer, de selv kommer med?
- Vil de helst please menigheden og

Foto: Michael Ronne Rasmussen

“Der er hjemmearbejde, der skal gøres, hvis vi skal vælge den rigtige præst. Vi skal beskrive den kirkelige situation i sognet ærligt, så ansøgerne kan se, hvad de går ind til. Vi skal også gøre os klart, hvad det er, vi lægger vægt på, for der er ingen, der er lige gode til alt eller interesserede i alle mulige kirkelige aktiviteter”, skriver Inge Lise Pedersen, der bl.a. har en lang erfaring som menighedsrådsformand.

tale sødt og omsorgsfuldt om Guds kærlighed, eller snarere prædike moral?

- Er det ansøgere med en såkaldt klassisk teologi, som ikke vil vie frskilte eller to af samme køn, og som måske har problemer med at anerkende deres kvindelige kolleger?
- Skal alt være, som det plejer, eller lægger de vægt på, at menigheden – også den yngre del – kan genkende sig selv i gudstjenesten?

Hvis vi ikke spørger ind til disse ting, risikerer vi at få en præst, som slet ikke passer til vores sogn. Det kan godt være, at vedkommende ville være en udmærket præst et andet sted, men det hjælper jo ikke os, hvis han eller hun ikke kan finde den tone, vi har gehør for.

For man kan godt skubbe lidt til en menighed, og måske i det lange løb gøre den mere åben for andre måder at være kirke på, men den forandrer sig ikke med et slag, selv om der kommer en ny præst.

Hvordan kan vi som menighedsråd gøre præsteembedet i vores sogn attraktivt?

Vi kan ikke lave om på geografien, men vi kan godt gøre noget for at skabe en mere attraktiv arbejdsplads. Ikke her og nu, men på langt sigt.

- Vi kan prioritere samarbejdet mellem præst og menighedsråd. Det hedder i bemærkningerne til me-

nighedsrådsloven, at de kirkelige forhold styres af menighedsrådet i et samvirke med præsten. Der er altså ikke tale om en arbejdsdeling, hvor menighedsrådet tager sig af det praktiske og præsten af indholdet, men om det som med et moderne ord kaldes samskabelse. Hvis det skal være andet og mere end et modeord, skal begge parter tage ansvaret på sig. Det er ikke altid den andens skyld, når noget ikke er en succes.

- Vi kan også undersøge, om embedet ville være mere attraktivt, hvis der indgik et formaliseret samarbejde med en eller flere nabopræster. Det løser ikke alle problemer, og nogle præster vil stadig gerne have deres egen butik, men mange unge teologer vil også gerne have kolleger, de kan arbejde sammen med.

Er boligpligten en ulempe?

Det er der delte meninger om, og de skifter i takt med ændringer på boligmarkedet, som kan gøre det mere attraktivt eller det modsatte at bo i tjenestebolig. Selv om der har været præstegårde siden 1300-tallet, skulle vi måske også spørge os selv og hinanden om, hvad der er det vigtigste: Hvor præsten bor, eller hvordan han/hun fungerer som præst?

En ting er imidlertid helt klart: Vi må som menighedsråd respektere præstefamiliens privatliv, og vi må samarbejde med præsten om boligens præg. Ville vi selv nyde at få vores køkken og toilet invaderet, når der foregik

noget i menighedslokalerne? Eller have andre til at afgøre vægfarven i stuen? Det er præsten, der skal bo der, og det er ikke menighedsrådets egne ideer om boligindretning, der skal råde. Inden for gældende regler bør vi være smidige, når det drejer sig om vedligeholdelse.

Er der effektive midler til at få (flere) ansøgere?

To billige midler er at sørge for god kirkegang og et godt arbejdsklima. De kan ikke bruges, hvis stillingen allerede er ledig, for de kræver tid, men hvis vi anlægger en mere langsigtet synsvinkel, er det værd at overveje dem.

- Vi kan sætte en ære i at være medspillere snarere end modspillere.
- Vi kan sørge for, at der aldrig er messesfald. Det er gratis og kræver ingen specielle kompetencer. Vi skal blot selv gå regelmæssigt i kirke. Det er der heldigvis også mange menighedsrådsmedlemmer, der gør, men det bør være en selvfølge. En præst med en menighed er som hovedregel en både gladere og bedre præst end én uden. Og embeder, der har ry for at have en god kirkegang, får normalt flere og bedre ansøgere end embeder med ringe gudstjenestedeltagelse.

Disse to ting kan nok ikke opveje de hårde facts om ucentral beliggenhed og lignende, men de kan trække i den rigtige retning. Og så bærer de lønnen i sig selv, for de gør det meget mere interessant at være menighedsrådsmedlem. ■

.....

Lotte Skands

arbejdsmiljøkonsulent hos Folkekirkens
Arbejdsmiljørådgivning (FAR)

Arbejdsmiljøarbejdet i folkekirken

Alle de folkekirkelige arbejdspladser er som andre virksomheder i Danmark omfattet af arbejdsmiljølovens regler. Det er arbejdsgiverens, altså menighedsrådets, overordnede ansvar at planlægge og tilrettelægge arbejdet, så det kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, både på det fysiske og det psykiske område.

Menighedsråd og medarbejdere har pligt til at samarbejde om arbejdsmiljøet og i fællesskab løse de opgaver, der er forbundet med arbejdsmiljøarbejdet.

Hvis I er under 10 medarbejdere, skal samarbejdet foregå mellem menighedsrådet (kontaktpersonen) og medarbejderne.

Er I 10 eller flere medarbejdere, har I pligt til at etablere en arbejdsmiljøorganisation (AMO), og medarbejderne skal vælge en arbejdsmiljørepræsentant (AMR).

Vær opmærksom på, at når I opgør antallet af ansatte, skal I tælle alle med, uanset hvor mange timer, de er ansat (det vil sige, at fx korister og sangere også tæller med i optællingen).

AMO's opgaver er:

- Daglige opgaver/driften i forhold til arbejdsmiljø
- Overordnede opgaver/koordinering
- Medvirke til at skabe rammerne for

et godt arbejdsmiljø i det enkelte sogn. AMO har også en vigtig opgave i at påvirke kollegerne til løbende at arbejde hen imod et godt arbejdsmiljø.

Hvis I har oprettet en AMO og fået valgt en AMR, skal vedkommende på den lovpligtige arbejdsmiljøuddannelse. Folkekirken har deres egen uddannelse – Folkekirkens Arbejdsmiljøuddannelse. I kan finde mere information om denne uddannelse på hjemmesiden www.kirketrivsel.dk under menuen "Uddannelse".

De lovpligtige arbejdsopgaver på alle folkekirkelige arbejdspladser

Der er en række forskellige centrale, lovpligtige opgaver, et sogn skal løse. Opgaverne kan med fordel systematiseres og fx lægges ind i et årshjul. Det er med til at sikre, at opgaverne bliver løst. Opgaverne er:

- Gennemførelse og ajourføring af arbejdspladsvurderingen (APV) minimum hvert 3. år, eller hvis der sker forandringer, ansættes nye medarbejdere, indføres nye arbejdsopgaver etc. Handleplanen skal gerne være dynamisk og synlig for alle, også for Arbejdstilsynet.
- Gennemførelse af én årlig arbejdsmiljødrøftelse.
- Undersøgelse og anmeldelse af eventuelle arbejdsulykker og nærvedhændelser.
- Instruktion og oplæring af medarbejdere.
- Kemisk risikovurdering af jeres kemiske produkter.
- Eftersyn af maskiner, håndværktøj og tekniske hjælpemidler, samt sikre tilgængelige brugsanvisninger på disse.
- Sikring af usikre gravsten, der kan vælte.

Opgaverne SKAL løses, hvad enten I er organiseret i en AMO, eller I er under 10 ansatte og samarbejdet foregår mellem medarbejdere og ledelse (kontaktperson).

I kan se mere om opgaverne her: <https://kirketrivsel.dk/indhold/vaerktoej-til-systematisk-arbejdsmiljo-tjekliste>

Når menighedsrådet og medarbejderne er fælles om arbejdsmiljøopgaverne og om at løse dem, skaber det tillid. Det er værdiskabende, og det giver arbejdsglæde.

Et godt og velfungerende samarbejde er vigtigt

Et velfungerende samarbejde er et meget vigtigt værktøj i arbejdsmiljøarbejdet. Det giver et optimalt grundlag for at træffe beslutninger og for at gennemføre dem. Arbejdsmiljøet vedrører alle i virksomheden. Når menighedsrådet og medarbejderne er fælles om arbejdsmiljøopgaverne og om at løse dem, skaber det tillid. Det er værdiskabende, og det giver arbejdsglæde.

Det er også vigtigt at drøfte og afklare forventninger til hinanden, når I skal samarbejde om arbejdsmiljøet. Det kan fx være i forhold til:

- Hvad er jeres fælles kort- og langsigtede mål med arbejdsmiljøarbejdet?
- Hvem har ansvaret for hvilke opgaver og hvornår?
- Hvad er jeres fælles kerneopgave? Hvordan kan I alle bidrage til løsningen af den?
- Hvordan skal samarbejdet foregå? Hvor tit skal I mødes? Hvordan indrager og informerer I hinanden?
- Hvordan involverer I bedst alle/kolleger i arbejdsmiljøarbejdet?
- Skal I have en overordnet arbejdsmiljøpolitik på arbejdspladsen? Andre politikker?
- Skal I aftale spilleregler for samarbejdet?

Hjælp til arbejdsmiljøarbejdet?

Folkekirkens Arbejdsmiljørådgivning (FAR) er en brancherettet rådgiv-

ningsenhed, som vejleder, rådgiver og hjælper jer og jeres arbejdsplads med at få styr på opgaverne og arbejdsmiljøet. FAR er blevet oprettet af Folkekirkens Arbejdsmiljøråd og Kirkeministeriet for netop at kunne hjælpe og rådgivere i de arbejdsmiljøudfordringer, I oplever. FAR er med opbakningen og støtten fra Folkekirkens Arbejdsmiljøråd og Kirkeministeriet forankret i folkekirken og dens organisationer, store som små.

FAR rådgiver selvfølgelig i forhold til de nævnte lovpligtige opgaver. Et andet af FAR's store rådgivningsområder er inden for det psykiske arbejdsmiljø. Her rådgiver FAR inden for håndtering og i mægling af konflikter, processer i forhold til samarbejdsvanskeligheder, enkeltsamtaler, forebyggelse og håndtering af vold/trusler om vold, mobning og andre krænkende handlinger, herunder seksuel chikane.

I forhold til det fysiske arbejdsmiljø, så tilbyder FAR rådgivning i forbindelse med ergonomi fx problematikker med løft, træk, skub, bæring (fx ved kistehåndtering), arbejdsstillinger, ensidig gentaget/-belastende arbejde (fx ved grandækning), kontorarbejdspladser etc. FAR tilbyder også rådgivning og konkret vurdering af ulykkesrisiko som fx ved usikre gravsten.

Vi udbyder desuden supplerende uddannelser/kurser i alle landets stifter, med arbejdsmiljøfaglige temaer og nyheder, indenfor det psykiske og fysiske område. FAR afholder også

gerne lokale kurser, temadage, workshops mm.

FAR anbefaler derudover, at man i folkekirken arbejder systematisk og fremadrettet med arbejdsmiljøet. Det forebyggende arbejde er en god investering, der blandt andet kan udmønte sig i et lavere sygefravær blandt medarbejderne, fx som følge af færre konflikter, samarbejdsproblemer, arbejdsulykker, mindre fysisk nedslidning og mobning.

Folkekirkens Arbejdsmiljørådgivning (FAR) tilbyder rådgivning i forhold til de fleste emner inden for arbejdsmiljøet. Så har I brug for bistand, eller har I spørgsmål om arbejdsmiljø, så kontakt: Folkekirkens Arbejdsmiljørådgivning, tlf.: 21 79 11 11, mail@kirketrivsel.dk På hjemmesiden www.kirketrivsel.dk kan du finde masser af materiale og vejledninger om arbejdsmiljøfaglige emner, samt tilmelde dig nyhedsbrev. Så er du altid up to date med de nyeste regler mv. indenfor det folkekirkelige område.

Marianne Gaarden og Peter Birch

biskopper i hhv. Lolland-Falsters Stift og Helsingør Stift

To helt forskellige stifter

Selvom der kun er en times kørsel fra Helsingør Stift i nord til Lolland-Falsters Stift i syd, er der store forskelle på de to stifter i Østdanmark. Det er ikke den geografiske udstrækning, der udgør den store forskel eller antallet af sogne, men derimod indbyggertallet, den demografiske udvikling og kulturen.

Med over en million indbyggere er Helsingør Stift landets største, mens Lolland-Falsters Stift med godt 105.000 indbyggere er landets mindste. Siden Helsingør blev oprettet i 1961, er indbyggertallet i stiftet vokset med 27 procent, mens det i Lolland-Falsters Stift er reduceret med 23 procent, og det vel og mærke i en periode, hvor indbyggertallet i landet generelt er steget med 27 procent. Dertil kommer, at landets højeste ligningsgrundlag findes i Helsingør Stift, mens det laveste findes i Lolland-Falsters Stift. Det giver selvsagt forskellige udfordringer og muligheder, som både menigheder, provstier, stiftsråd og vi som biskopper skal forholde os til.

Ændringer i demografien i Lolland-Falsters Stift har stor betydning for kirken

Den største udfordring for Lolland-Falsters Stift er den demografiske ændring. Mange af stiftets små landsogne er mærket af, at indbyggertallet igenem en årrække er faldet på grund af flytning til centerbyerne, færre nye tilflyttere og naturlig afgang af sognets ældre indbyggere. Da kirkebygninger og kirkegårde ikke flytter med, bliver der færre mennesker i de små landsogne til de samme opgaver med at passe og vedligeholde kirken og kirkegården. I alt er der 108 kirker i stiftet, hvilket svarer til 763 folkekirkemedlemmer

pr. kirke. Det placerer Lolland-Falster som det stift med flest kirker pr. medlem og indbyggertal.

En af folkekirkens helt store udfordringer lige nu er, hvem der skal bruge de mange kirker i landets yderområder, hvad man kan bruge dem til, og hvordan man fremadrettet kan skaffe penge til dækning af den meget omkostningstunge vedligeholdelse af kirkebygningerne, der er en vigtig del af vores kulturarv. Et sted på Sydlolland har man udsigt til 9 kirker, og så be-

En times kørsel i bil. Så langt – eller kort – er der mellem Helsingør Stift og Lolland-Falster Stift. Men der er på mange måder tale om to meget forskellige virkeligheder, både folkeligt og kirkeligt.

høver man ikke engang at hæve sig over det flade landskab. Menighedsrådene kan opleve det som om, de skal være mere kustoder, end kirke bygget af levende sten. Og hvad skal vi så gøre med disse udfordringer?

I Lolland-Falsters Stift har vi valgt, dels at undersøge, om kirkerummene kan bruges til andre aktiviteter end de kirkelige og derved fortsat bidrage til sammenhængskraften i lokalsamfundet; dels i samarbejde med fire andre stifter at kortlægge niveauet for vedligeholdelse af kirkebygningerne og undersøge mulighederne for at differentiere standarden for vedligeholdelse af kirkerne.

Befolkningstilvæksten går uden om folkekirken i Helsingørs Stift

Det ser helt anderledes ud i Helsingør Stift. Her omfatter stiftet 147 sogne med tilsammen 165 kirker, og det betyder, at der i gennemsnit er omkring 4.100 medlemmer pr. kirke. Det betyder også, at stort set alle kirker har et naturligt 'opland' og dermed er bæredygtige både i kirkelig og økonomisk forstand. Der er rigtignok steder, hvor der sker en affolkning, men det er undtagelsen.

I Helsingør Stift er udfordringerne i stedet, at en stor del af den befolkningstilvækst, der sker i stiftet, går uden om folkekirken. De nyeste tal fra 4. kvartal 2020 viser, at Helsingør stift er vokset med ca. 46.000 indbyggere de sidste ti år, svarende til en vækst på 4,8%, mens medlemstallet i samme periode er faldet med -5,4%. Folkekirken profiterer altså ikke af den betydelige befolkningstilvækst.

Pilgrimsvandring
mod Holeby Kirke.

Foto: Kevin McLaughlin.

Lolland-Falsters Stift

Landets mindste stift målt på folketal.

Indbyggere: 100.867

Folkekirkemedlemmer:

81.050

Medlemsprocent: 80,35

I alt er der 101 sogne med 108 kirker i stiftet, hvilket svarer til ca. 750 folkekirkemedlemmer pr. kirke. Det placerer Lolland-Falster som det stift med flest kirker pr. medlem og indbyggertal. Stiftet er inddelt i 4 provstier.

Lolland-Falsters Stift blev udskilt fra Fyens Stift i 1804.

Helsingør Stift

Landets største stift målt på folketal.

Indbyggere: 1.016.391

Folkekirkemedlemmer:

674.398 medlemmer

Medlemsprocent: 66,35

Det dækker den nordøstlige del af Sjælland, fra Hornsherred i vest til Øresund i øst, og strækker sig hele vejen rundt om Københavns Stift ned til Ishøj Strandpark og herfra henover Rødovre og Gladsaxe og helt ud til Hedehusene.

Stiftet består af 147 sogne med 165 kirker, og det svarer til, at der i gennemsnit er ca. 4100 pr. kirke. Stiftet er inddelt i 13 provstier.

Helsingør Stift er Danmarks yngste stift. Det blev oprettet i 1961 ved deling af Københavns Stift.

I Helsingør Stift er medlemsprocenten nu på 66,6%, hvor den for ti år siden var 73,7%. Den vigende tilslutning er en kombination af to ting: nemlig at et stigende antal etniske danske forældre fravælger dåben, og at en større del af befolkningen er af anden etnisk herkomst og dermed har en anden religiøs identitet og tradition.

En god del af dem har baggrund i en anden kristen tradition end den evangelisk-lutherske. Både ikke-kristne og kristne indvandrere udfordrer folkekirken. Der er allerede nu sogne i stiftet, hvor folkekirkens medlemmer udgør en minoritet, og det stiller os som folkekirke over for en opgave med at være en missional folkekirke. Det er nyt for en folkekirke at skulle tænke i de baner. Vi har været vant til at tænke territorielt. Men hvis vi om et par årtier stadig vil være majoritetskirke og det folkelige fællesskabs kirke, må vi finde måder at integrere kristne migranter og være opsøgende i dialogen med ikke-kristne medborgere – ligesom vi må være opsøgende over for de etniske danskere, der pga. sekulariseringen og individualisering har mistet forbindelsen til folkekirken.

Traditioner og fællesskab fortsat i højsædet

Sekulariseringen og individualiseringen er endnu ikke i nævneværdigt omfang nået til Lolland-Falster, hvor traditionerne og fællesskabet fortsat er i højsædet. En af grundene hertil er, at mange unge mennesker flytter efter uddannelse og arbejde. Gennemsnitsalderen er højere end i resten af landet, hvilket givetvis afspejles i det store kirkelige engagement og en medlemsprocent på 80,5, hvilket ligger over landsgennemsnittet, som i 4. kvartal 2020 er 73,9%. Dertil kommer, at til-

flytningen af indbyggere af anden etnisk herkomst er begrænset. Så det er et lille stift målt på indbyggertal, men stort målt på sammenhængskraft. Mange sogne er båret af ildsjæle og et stærkt engagement i kirkelivet, hvilket blandt andet kommer til udtryk ved en høj dåbs- og konfirmationsprocent.

Svært at få de folkelige og kirkelige strukturer til at passe sammen

Men både i det lille og det store stift er der et velfungerende foreningsliv og en stærk frivillighedskultur lokalt. Det er en stor ressource, at man kender hinanden godt, og har en god forståelse for hinanden og hinandens vilkår. Det falder naturligt at samarbejde med de lokale foreninger og institutioner om aktiviteter og arrangementer, da det ofte er de samme mennesker, der sidder i de forskellige foreninger/udvalg i lokalsamfundet. Det gør det nemt for kirke og foreninger at samarbejde, og det sikrer folkekirken en bred og loyal opbakning i lokalsamfundet.

En times kørsel i bil. Så langt – eller kort – er der mellem Helsingør Stift og Lolland-Falster Stift. Men der er på mange måder tale om to meget forskellige virkeligheder, både folkeligt og kirkeligt. Udfordringen er begge steder at få de folkelige og de kirkelige strukturer til at passe sammen. I Lolland-Falster må det gøres ved, at strukturer og bygningsmasse får et nyt indhold, i Helsingør ved, at indholdet finder nye strukturer at folde sig ud i. De to stifter repræsenterer en generel folkekirkelig udfordring, der handler om, at de historiske nedarvede mønstre – både de strukturelle og de indholdsmæssige – må tage nutidens vilkår alvorligt. ■

Johannes Olav Kruse Kristensen
provst i Lolland Østre Provsti

Målsætninger og budgetter for menighedsråd...

Alene titlen i sig selv kan få mange til at blive trætte, lange i ansigtet og miste enhver interesse og motivation. For findes der noget mere kedeligt og uvæsentligt for arbejdet med at sidde i et menighedsråd end budgetter og målsætninger? Og måske særligt i et lille og økonomisk udfordret provsti. Som det provsti, hvor jeg er provst, Lolland Østre Provsti.

Vi har i forvejen nogle steder vanskeligt ved at rekruttere nye medlemmer til vore menighedsråd. Så er det ikke bare endnu en byrde, de nye menighedsråd ikke har behov for? Kan man ikke i stedet lægge den slags over på provstiudvalgene eller stiftsrådene? Så menighedsrådene kan fokusere på det vigtige, nemlig at lave kirke?

Mit svar på de spørgsmål vil være: Nej! Målsætninger og budgetter er bestemt ikke uvæsentlige. De er faktisk heller ikke altid hverken kedelige eller trættende! Og nej, vi kan bestemt ikke bare overlade det til provstiudvalgene og stiftsrådene.

I min optik har provstiudvalgene og stiftsrådene kun eksistensberettigelse som støtte og hjælp for menighedsrådene og bør så vidt muligt ikke overtage arbejdsopgaverne, hvis det kan undgås.

Menighedsrådene selv derimod, mener jeg er af absolut afgørende og vital betydning for kirkelivet i Danmark.

Betydningen af et godt menighedsråd

De år jeg var sognepræst ved kirkerne

i Mørkøv, samt de år jeg var tillidsmand og arbejdsmiljørepræsentant for præsterne i Holbæk Provsti lærte mig, hvor vigtige menighedsrådene er i hvert enkelt pastorat. Det gælder på positivsiden de meget velfungerende råd, men desværre også på negativsiden de dysfunktionelle menighedsråd.

Et godt menighedsråd kan være den største gave for forkyndelsen og kirkelivet i et område. Med et godt menighedsråd, mener jeg ikke, at alle skal være enige hele tiden, hverken med præsten eller de folkevalgte indbyrdes (det sker vist også sjældent). Et godt menighedsråd er et råd, som kan tale sig til rette om udfordringer og uenig-

heder, og følger dem til dørs med loyalitet over for de trufne beslutninger.

Et godt menighedsråd er i min opfattelse et menighedsråd, som ikke kun forvalter medlemmernes midler, men også nytænker og visionsarbejder for kirkens liv og vækst.

Ligesådan er et menighedsråd, som kun forvalter medlemmernes midler i bedste fald ligegyldigt (jævnfør lignelsen om de betroede talenter), og et decideret dysfunktionelt menighedsråd kan desværre ødelægge kirkelivet i et område, uagtet hvor trofast menigheden ellers måtte være.

Budgetter og målsætninger for menighedsrådene er meget anvendelige

redskaber til at italesætte, udføre og måle og evaluere på menighedsrådenes visioner og arbejde for kirkelivet. De er derfor meget vigtige for at fastholde den linje, man har valgt i det enkelte pastorat.

Et sogn med visioner og prioriteringer

Menighedsrådene kan i selv små provstier være meget forskellige og have forskellige forudsætninger og ønsker for kirkelivet lige præcis i deres pastorat. Derfor har de også meget forskellige målsætninger, hvilket kan aflæses direkte i de prioriteringer, som foretages i budgetterne.

I Lolland Østre Provsti kan jeg fremhæve Saksøbing Sogn som et glimrende eksempel på, hvordan visioner kan udmøntes i en målsætning, som efterfølgende bliver til prioriteringer i budgetprocessen. Menighedsrådet i Saksøbing er bestemt ikke kendt for altid at være enige om alting, men der er en konsensus om, at de ønsker, at Saksøbing Sogn skal være et sogn, hvor man lægger meget stor vægt på den kirkemusiske del af den kristne forkyndelse. Det betyder, at det kirkemusiske prioriteres meget højt, både i forhold til de økonomiske, men også de menneskelige ressourcer som er til rådighed i sognet.

Saksøbing Sogn har over tid og godt hjulpet af fondsmidler anskaffet

3 forskellige orgler + flygel til brug i kirken. Der er ansat en konservatorieuddannet organist, som ud over den musiske ledsagelse af gudstjenester og kirkelige handlinger også er tovholder på de mange koncerter, som afholdes i løbet af året, og samtidig er kantor for de mange forskellige kor, der er til-

Et godt menighedsråd er et råd, som kan tale sig til rette om udfordringer og uenigheder, og følger dem til dørs, med loyalitet over for de trufne beslutninger.

knyttet kirken (Saksøbing Kirkes Pigekor, vokalensemblet Voci fluenti og Saksøbing Kammerkor).

Der er endvidere ansat en korleder til kor for de mindre børn. Provstiets fire hold babysalmesang koordineres af en af præsterne, som også laver musikalsk legestue for børnehaverne i byen.

Her i coronatiden, hvor vi ikke kunne holde julegudstjenester, havde Saksøbing Sogn i stedet for de aflyste gudstjenester udarbejdet et alternativ. De sendte 120 sangere fordelt på 12 kor ud i boligkvartererene for at synge julesalmer for og med borgerne den 24. dec. Når nu folk ikke måtte komme i kirken til jul, kom kirken ud til dem i stedet. Det blev til stor glæde for alle. Ideen udsprang af et lignende tiltag hen over forårets nedlukning.

Disse mange og varierede kirkemusiske tilbud udspringer af, og er udtryk for, et meget langt og kontinuerligt arbejde med målsætninger og udmøntet i prioriteringer i budgetterne over tid af forskellige menighedsråd.

Her i coronatiden, hvor der ikke kunne holdes julegudstjenester, havde Saksøbing Sogn i stedet for de aflyste gudstjenester udarbejdet et alternativ. De sendte 120 sangere fordelt på 12 kor ud i boligkvartererene for at synge julesalmer for og med borgerne den 24. december. Når nu folk ikke måtte komme i kirken til jul, kom kirken ud til dem i stedet. Det blev til stor glæde for alle. Ideen udsprang af et lignende tiltag hen over forårets nedlukning.

Det har blandt andet haft den langsigtede betydning, at adskillige af organisterne og vikarerne, som spiller i provstiets kirker har begyndt deres orgelkarriere med at få undervisning i Saksøbing Kirke. Det samme kan siges om mange af vores kirkesangere, som har lært at synge og fået trænet deres

stemmer i et af Saksøbing's kor, inden de har søgt stillinger i de andre sogne. Så hele provstiet har over tid glæde af denne målrettede visionsproces.

Det betyder også, at når man investerer så massivt i den kirkemusiske forkyndelse, så vil der være andre områder, hvor man ikke i samme grad kan lægge sine kræfter eller økonomi. Penge kan som bekendt kun bruges en gang. Det kunne ses som en negativ sideeffekt af prioriteringerne. Det virker dog ikke som tilfældet. Da det blot har haft den betydning, at nabosogne ikke har forsøgt at konkurrere med Saksøbing Sogn, men derimod selv har udviklet på andre dele af den kirkelige forkyndelse og byder ind med andre kirkelige spidskompetencer, mål og visioner.

En stor styrke at kirkelivet besluttet og udføres lokalt

Som provst er det meget glædeligt igennem målsætningerne, budgetterne og kvartalsrapporterne, som menighedsrådene sender ind til godkendelse i provstiet, at kunne følge med og se, hvor mange facetter og hvor alsidigt, der prioriteres rundt omkring i sogne. Jeg ser det som en af folkekirkens allerstørste styrker, at det lokale kirkeliv vitterligt besluttet og udføres lokalt. Når det fungerer, er det uovertruffet, og når det ikke gør, giver budgetterne os mulighed for at gribe ind, inden tingene kører af sporet.

Så for at vende tilbage til begyndelsen: Budgetter og målsætninger for menighedsråd er ikke bare et vigtigt stykke arbejde. Det er også super relevant og spændende! ■

Annette Brounbjerg Bennedsgaard

provst i Horsens Provsti

Kirkens potentiale er UENDELIGT

Oprigtig interesse for din omverden, gode relationer og viljen til at prioritere, så er kirkens potentiale uendeligt.

I Horsens Provsti foregår størstedelen af kirkens arbejde helt, som det plejer på sogneplan. For samarbejde er ikke i sig selv et plus. Men væk os midt om natten, og vi vil begynde med at spørge: "Hvilken kirke er relevant for mennesker i vores område?" Det er den kirke, vi går efter. Den kirke har alverdens blandingsformer. Karakteristisk er det, at kirken skifter farve og kontur afhængigt af, om vi indtager rollen som "servicekirke" eller "vi gør det sammen kirke" (samskabelse). Bemærk også hvordan kirken altid er i berøring med bredere deltagergrupper, når kirken samarbejder med andre

optaget af at have øjne og ører åbne, så den almindelig samfundsdagsorden sætter aftryk i kirkens arbejde. Her er tre eksempler:

Horsens Provstis flygtningesamarbejde

I samarbejde med Horsens Kommune og Dansk Flygtningehjælp satte vi midler af til modtagelse af flygtninge. De lokale menighedsråd var tovholdere, et lokalt byrådsmedlem blev tovholder for det samlede projekt for kirken.

Vielse i vandkanten

Havebryllupper er blevet populære,

besøger alle mænd i målgruppen. Kirken får et vink, når der er behov for en ny mandegruppe i et område. Vi havde i forvejen 4 mandegrupper, målsætningen hedder 10. Som kirke får vi noget, vi ikke havde før, nemlig en pipeline til samtlige relevante mænd i målgruppen i vores område. Men kommunen får også en guldgrube, for vi har fællesskab, ressourcer og hjertevarme. Og det vigtigste; ensomme mænd får bedre livskvalitet.

Folkekirken sætter vidunderligt gode knopskud i disse år. Vi løber åbne døre ind, fordi evangeliets puls fortsat er livgivende. Vi byder på fællesskab, mening, dybde, eftertanke, rodfæstethed, plads til det skrøbelige og sårbare menneskeliv, og så det kristne menneskesyn; altid allerede elsket. Vi regner med dig, du kan bidrage, uanset hvem du er, og hvordan din historie ser ud. Her er du velkommen!

Når vi samarbejder på tværs, laver partnerskaber "ud af huset" og sætter os for at dele ud af magten og samskabe, lykkes det os tit at være kirke for rigtig mange målgrupper vi normalt ikke har kontakt med.

aktører. Og så er samarbejde og samskabelse pæret, men kirkens lovgivning gør det nogen gange hamrende besværligt. Men som udbryderkongen i Horsens Fængsel sagde: Hvor der er vilje er der vej.

Kirke for flere mennesker

I provstiets vision står der, at vi vil skabe gode rammer for besindelse, samarbejde og mod. Vi vil have fokus på samfund og menneskeliv, så kirkelighed rimer på virkelighed. Derfor er vi

men går tit den kommunale vej. Vi har lavet et format, hvor vi stiller med "det hele"; præst, musik og en smuk udsigt over Horsens fjord. Vi reklamerer blandt andet på de digitale pyloner på vej ind i byen.

Bekæmpelse af ensomhed blandt enlige mænd over 65 år

I samarbejde med Horsens Kommune og Ældresagen har vi fået godt en million fra Sundhedsstyrelsen til bekæmpelse af ensomhed. Et kommunalt team

Struktur der nærer fælles mod og nysgerrighed

Strukturen i folkekirken passer som hånd i handske til den lokale sognekirke. Derimod sprækker strukturen både foran og bagpå, når vi skal samarbejde på tværs og "ud af huset". Med lidt strukturgymnastik kan vi smøre hængslerne:

- Projektpulje (alle menighedsråd)
En pulje, som menighedsråd kan søge penge af til forsøgsprojekter. Denne pulje gør, at gode ideer hurtigt kan komme i søen. Nogle ideer

bliver ved det ene forsøg, men meget er blevet til varige formater. Puljen har finansieret meget forskelligt. Lad mig nævne et par eksempler; "Getsemane" kirke for 20-40 årige i Horsens midtby, Flygtningeprojektet, Drop-in dåb, diakonal medarbejder, uddeling af julehilsner på gågaden i Horsens i december under corona.

- Kirkegårdsprojekt (alle menighedsråd)
  - helhedsplan for alle provstiets sognegårde individuelt
  - indkøb af digitale kort til alle kirkegårdeMed dette projekt fik vi sikret, at samtlige menighedsråd har en fremtidsplan for kirkegården, der sigter på at sikre en smuk kirkegård, der bliver indrettet efter de nuværende begravelsesmønstre, og er indrettet økonomisk rentabelt.
- Grøn omstilling (alle menighedsråd) Vi har netop afsat en pulje til grøn omstilling, som kan søges af menighedsråd. Vi vil igen lave en miljøgennemgang af provstiet med henblik på at kortlægge, hvordan vi kan reducere CO₂ forbruget med 70 % og arbejde for en øget biodiversitet.
- Helhedsplan for Horsens Provsti i 2015 udarbejdede vi en helhedsplan for Horsens Provsti. Vi fandt frem til, at en passende enhed er på mindst 2 sognepræster, det vil hos os sige minimum 5000 indbyggere. Alle sogne bidrog i processen, og denne plan har løbende været pejlemærket, når nye enheder skulle se dagens lys. Et nyt pastorat er netop i sin vorden, og således er 4 ud fra 5 planlagte nye pastorater blevet til. Pastoratsdannelse er biskoppens kompetence, men det har været en god proces, at alle sogne har tænkt med. Det betyder, at 90 % af planen er i "sync" med menighedsrådenes forslag til, hvem de kunne se sig selv i pastorat med.

Del magten med medlemmerne med vilje

Som luthersk kirke ligger det i vores DNA, at kirken er bygget af levende stene. I kirken er medlemmerne ikke gæster, men en del af det almindelige præstedømme. I kirken kan vi dog godt sætte os på flæsket, så det i realiteten er præster, ansatte og menighedsråd, der bestemmer og byder på gode gudstjenester og arrangementer, mens de andre deltager ved at tage imod og

synge med på salmerne. Så planlægger vi alt muligt i den bedste mening, og tæller sammen, hvor mange der kom, og bliver enige med os selv om, hvad der var godt og skidt. Men vi har en lang og rodfæstet tradition for, at kirke, det er noget, vi er sammen. Og kirkens potentiale er uendeligt, når vi træder i det spor. Uendeligt fordi dens essens er uendelig relevant. Og uendeligt fordi ressourcerne så er endeløse. Samtidig bliver kirken mere meningsfyldt, mere dynamisk, mere uforudsigelig, mere i "sync" med tiden, og ja sjovere, når vi helt bevidst binder armene på ryggen og giver os selv et par dogmeregler. Som kirkekulturmedarbejdere i Århus Domkirkes badehus frejdigt siger: "Når de kommer og siger: "Skulle kirken ikke lave det og det?" Så siger jeg god ide. Vil du gøre det?" For selv laver jeg ingenting". En art doven og nysgerrig dørholder. Selvfølgelig er det en overdrivelse af rang. Der er masser af arbejde i at være dørholder, facilitator og samskabelsesaktør. Og der er i den grad brug for kompetente og dygtige præster og kirkeligt ansatte. Men rollerne er anderledes, når det er med samskabelse som DNA. Det er en genopdagelse af det almindelige præstedømme. Og enhver dansker er vant til det fra sit hverdagsliv: Skal der ske noget, må vi tage fat og bidrage. Som kirke skal vi bare skrue på selvforståelsen, der sidder der midt mellem ørerne. Det kan bruges på makro- og mikroplan, i det nye og i det ældgamle. Her er et par eksempler:

- Getsemane (Midtbykirkerne i Horsens, samarbejde mellem tre sognekirker)
Kirke for 20-40 årige, med en styrgruppe af mennesker i aldersgruppen, der selv bidrager med alt fra retning og formål, til udførelse og evaluering.
- Menighedsråd ny målsætning – ny arbejdsmetode (Et sogn)
Et menighedsråd, der har besluttet, at der altid skal inviteres til arrangementer sammen med andre.
Et menighedsråd, der har inviteret til tænketankmøder med mennesker i nye bydele for at spørge borgerne om, hvordan kirken her skal se ud. Foreløbigt resultat: Fælles projekt i en børnehaven og fælles projekter med den lokale boligforening.
- Salmesangsprojekt
Målgruppen: Få lokale institutioner til at være medarrangør sammen

med kirken. Formål: At den nye højskolesangbog synges i gang i alverdens sammenhænge i kommunen.

Som kirke skal vi måles på, om vi bliver vandrør, der lader evangeliet få frit løb iblandt os. Evangeliet fejler ikke spor. Men overalt i samfundet er der fare for ekkokammer. Det gælder også i kirken. Hvor vi gode gudstjenester, engagerede medarbejdere og dedikerede menighedsråd til trods, risikerer at blive en art ekkokammer, hvor vi i det uendelige laver mere for en forholdsvis snæver gruppe af særligt interesserede. Når vi samarbejder på tværs, laver partnerskaber "ud af hu-

Havebryllupper er blevet populære, men de går tit den kommunale vej. I Horsens Provsti har de et tilbud til kommende brudepar, hvor kirken stiller op med præst, musik og en smuk udsigt over Horsens fjord. De reklamerer blandt andet for det på de digitale skilte på vej ind i byen.

set" og sætter os for at dele ud af magten og samskabe, lykkes det os tit at være kirke for rigtig mange målgrupper, vi normalt ikke har kontakt med. Såvel "på matriklen", i kirken og sognehuset, men også udenfor matriklen. Det er godt, og her er kirkens potentiale uendeligt. For der er brug for evangeliets anderledes horisont i hver en sprække af vores samfund. Men kirkens potentiale er også uendeligt, når vi får givet gode indspark, så rigtig mange mennesker og grupper får lov at se sig selv som kirkens aktører, der bærer med på evangeliets lys og salt i ord og handling. Så er der jo uendeligt mange mennesker til at være kirke sammen. ■

Anders B. Hummelose
direktør/økonomichef, formand for
Brønderslev Provsti

Hvordan får vi penge til kirkenes liv og vækst?

”Undertegnede erklærer herved på ære og samvittighed at ville udføre det mig betroede hverv i troskab mod den danske evangelisk-lutherske folkekirke, så at den kan byde gode vilkår for den kristne menigheds liv og vækst.”

Det skriver alle menighedsrådsmedlemmer under på, når de indtræder i et menighedsråd. Hvordan det sker i praksis, er der forskellige bud på i de enkelte sogne, hvor der tages hensyn til menighed, tradition, mulighed, teologi og meget, meget mere.

De nye menighedsråd, som tiltrådte 1. søndag i advent, har en større udfordring/opgave end de, der har været valgt gennem årtier. Corona-pandemien har sat sine spor i kirken og dens arbejde, hvilket bl.a. er kommet til udtryk i en faldende dåbsprocent i 2020. Og som det er sagt for den øvrige del af samfundet, tror jeg også, at det gælder for kirken ”Det er lettere at lukke ned end at lukke op”.

Jeg tror, kirken får en stor opgave i at finde sig selv, når vi engang får en almindelig hverdag igen. Hvad skal lukkes op igen? Hvad fandt vi ud af, der ikke var behov for? Nye arbejdsmetoder og meget, meget mere? En ting tror jeg er sikkert - det digitale er kommet for at blive i kirke. Og vi må lære at udnytte dette.

At være kirke koster penge

Lige meget hvordan vi ønsker at være kirke koster det penge. Men der er ikke uanede midler i kirkeskatten, og de fleste steder er der et ønske om, at kirkeskatten ikke stiger, og et faldende medlemsgrundlag giver faldende absolutte kroner i kirkeskat.

Det betyder, at der er behov for at tænke nyt og omfordele midlerne. Der kan være behov for at styrke det kir-

kelige liv på den ene eller anden måde. Det kan være ved nye aktiviteter, nye former for gudstjenester, babysalmesang, juniorklubber, sangkor, studiekredse m.m.

Erfaringerne viser dog, at det i nogle tilfælde kan være svært at etablere det i de mindre sogne, og ikke mindst i landsognene med faldende befolkningsgrundlag.

Hvad kan man så gøre?

Det er der nok ikke et enkelt svar på, men såvel menighedsråd som provstiudvalg må tænke nyt og afsøge mulighederne for at styrke den kirkelige liv og vækst. Det har også været tilfældet i Brønderslev. Det er vigtigt, at kirken er nærværende og aktuel med sin forkyndelse ind i hverdagen. Kirken skal vise rummelighed og åbenhed for alle i sin forkyndelse. De fleste går ind i menighedsrådsarbejdet med et ønske om, at man vil være med til at give gode kår for evangeliets forkyndelse, mere end det er en drøftelse af, hvordan kirkeskatten skal anvendes.

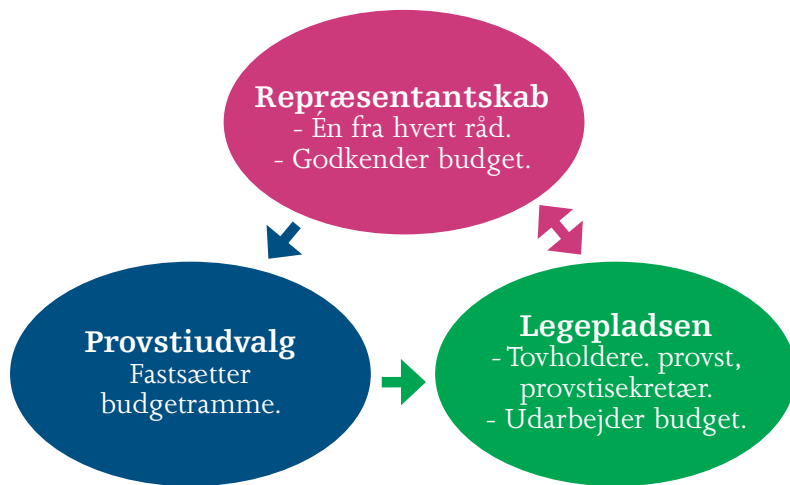
Provstiets opgave er her at være med til at støtte op om dette. Det kan være ved prioritering af de økonomiske midler i form af at støtte samarbejdet mellem sognene, ansættelse af

fælles ressourcer m.m. på ”smalle” områder og generelt at tilføre flere midler til aktiviteter m.m.

Områder som vi alle har arbejdet målrettet med i Brønderslev Provsti gennem de seneste år. Vi har målrettet haft fokus på at fastholde udgiftsniveauet til ”mursten”. Vi har brugt den ekstra ligning til at skabe rum og muligheder for at få flere midler til det kirkelige liv.

Figur 1 Opbygning af Repræsentantskab og Legeplads

Bl.a andet har vi gjort følgende:

1. Vi har reduceret låneoptagelse til anlægsarbejde og besluttet, at det kun er de meget store projekter, der lånefinansieres. Da vi samtidigt har et mål for, hvor stor en del af ligningen vi må bruge på anlæg og afdrag, har andel af kirkeskatten hertil været faldende.
2. Støttet samarbejdet mellem sognene på f.eks. kirkegårde for der igennem at spare penge.
3. Lavet samarbejde med fælles udbud omkring kirkekalkning, klokkevedligeholdelse m.m.

Det har bl.a. givet mulighed for:

- Ansættelse af en Skole-/kirkekonsulent.

"Frivillige, menighedsråd og provsti satte sig sammen og dannede grupper, der kunne være med til at udvikle det kirkelige landskab i provstiet. Der var og er en fælles forståelse af, at der er opgaver, vi løser bedre i fællesskab end hver for sig", skriver Anders B. Hummelose fra Brønderslev Provsti.

- Ansættelse af en kommunikationsmedarbejder
- Ansættelse af en lokal finansieret præst til diakoni
- Ansættelse af en lokal finansieret præst til Kirkens Korshær og psykiatri.
- Givet mulig for at styrke samarbejdet mellem sognene og lave noget i fællesskab.

Visionsprojektet

Mange af tankerne er dannet i visionsprojektet, som blev søsat i 2013. Frivillige, menighedsråd og provsti satte sig sammen og dannede grupper, der kunne være med til at udvikle det kirkelige landskab i provstiet. Der var og er en fælles forståelse af, at der er opgaver, vi løser bedre i fællesskab end hver for sig.

Repræsentantskabet, der består af en repræsentant fra hvert menighedsråd, drøfter visionsprojektets overordnede retning og formål og godkender "Legepladsens" budget. De første år blev der afsat ca. 1 mio. kr. til dette. Siden da er en stor del heraf blevet en del af den daglige drift.

"Legepladsen" består af en tovholder fra hver visionsgruppe, og provsten og provstisekretæren, fungerer som den praktiske daglige ledelse, der fx godkender ansøgninger til konkrete arrangementer fra visionsgrupperne.

Visionsgrupperne, som alle kan melde sig ind i, styrer i høj grad deres eget arbejde, kommer med idéer, udvikler arrangementer og lignende.

Grupper for de forskellige områder

Der er nedsat en række grupper, der pt. omfatter:

- Diakonigruppen

- Gudstjenesteudvikling
- Kommunikationsgruppen
- Visionsgruppen for menighedsråd
- Ungegruppen
- Kirken på landet
- Retrætegruppe

Der er løbende blevet oprettet og nedlagt grupper. Grupperne er bredt sammensat fra hele provstiet af alle, der har lyst: præster, menighedsrådsmedlemmer, ansatte i kirken og frivillige i kirken.

Diakoni

Diakonigruppen har fokus på det kirkelige arbejde for ensomme, syge eller på anden vis udsatte mennesker i Brønderslev Provsti. Gruppen består af en række meget engagerede frivillige og en diakonipræst.

Diakonigruppens arbejde spænder bredt, og der er blevet afholdt en række enkeltstående arrangementer som fx foredrag om sorg og workshop om den demensvenlige gudstjeneste. Der er fokus på vigtigheden af de længerevarende projekter som fx sorggrupper og familiefællesskab. Derudover er diakonigruppen med til blandt andet at arrangere ture til Fårup Sommerland og en ferietur til Jesperhus Feriepark for udsatte familier, arrangere velbesøgte juleaftner for mennesker, der ellers skulle have siddet alene. Derudover har gruppen også stort fokus på at støtte og inspirere de lokale sogne til det lokale arbejde med diakoni.

Gudstjeneste

Gruppen for gudstjenesteudvikling har fokus på forskellige idéer og tiltag, der kan gøre gudstjenesten mere spændende eller mere tilgængelig både for de vante kirkegængere og for folk, der ikke kommer så meget i kirken. Gruppen har blandt andet med stor succes iværksat afholdelsen af "Fyld-Danmarks-Kirker"-gudstjenester i provstiet.

Der er igangsat en tradition med en fælles nytårstaffel, hvor samarbejdspartner, institutioner, politikere med flere inviteres til gudstjeneste og tid til hyggesnak.

Kommunikation

Kommunikationsgruppen arbejder med forskellige kommunikationsopgaver i provstiet. Gruppen har blandt

Fortsættes side 30 ►

Jens Krogh
menighedsrådsmedlem m.m.

MENIGHEDSRÅDET tager ansvar for klimaet

Stil dig foran et spejl, kig dig selv i øjnene, og sig ordene:
Al forandring begynder her...

Så er scenen sat, og du er klar til at tage fat i en fælles opgave, der kræver, at alle gode kræfter sættes ind, så vi sammen med millioner af mennesker verden over er med til at skabe forandringer, så de næste generationer også må få muligheder i en ellers hastig ændring af verdenen. Klimaforandringer kræver aktiv handling – også fra Den Danske Folkekirke gennem menighedsrådene.

Både regering, organisationer og biskopper har sat tydelige mål om en 70 % reduktion af CO₂ forurening inden 2030. Det er ambitiøst og kalder på handling her og nu. Og som Århus-biskoppen skriver i indledning til Faurskovs klimahandlingsplan: "At passe på klimaet handler ikke om store ord og lange prædikener. Det handler om at tage vare på vores fælles omgivelser og den grønne jord". Enkelt

komme i gang på, og langt de fleste initiativer vil være ret lavpraktiske og nemme at komme i gang med. Og ikke nok med det – ofte er det faktisk sådan, at initiativerne er gode for både økonomi, klima og natur!

Min oplevelse af at komme i gang er, at den største hindring ofte er os selv og vores vanetænkning, men i det øjeblik, hvor vi sætter os for en forandring, begynder der at ske noget. Det

den grønne omstilling og de ambitiøse klimamål? Rundt om i landet har vi vidt forskellige muligheder og vilkår, og ingen forandrer alting, men vi kan alle bidrage med lidt!

På en lang række områder er landets menighedsråd kendt for at vælge kvalitet og bruge millioner af kroner på at bevare og vedligeholde kirker og med hvad dertil hører. Jeg håber denne omtanke og velvillighed bringes med i drøftelser og beslutninger vedrørende initiativer, der fremmer den grønne omstilling og klimainitiativer.

Erfaringen viser, at er man først i gang med den grønne omstilling, ja, så har det med at udvikle sig til mere, for senere at blive en helt naturlig måde at sammentænke øvrige opgaver i menighedsrådet og dermed samlet bidrage til at nå de fælles mål.

og præcist formuleret med appel om, at der tages fat i et klart og forståeligt sprog!

De 17 Verdensmål, den grønne omstilling, klimaråd og meget mere viser en bredde i muligheder for, hvordan man kan tilgå opgaven.

Der vil være rigtig mange måder at

er som ringe i vandet, der breder sig, og mange bliver optaget af at være en del af forandringen. Vi har i menighedsrådene gode og høje forventninger til kirkebygningernes æstetik, vi værner om kulturarven og lægger vægt på gode arrangementer. Men hvordan prioriterer dit menighedsråd

Hvordan kommer vi i gang?

Der er stor forskel mellem de enkelte menighedsråd, og dog har vi en fælles opgave i at være med til at skabe forandringer. Et første skridt kunne være at formulere nogle målsætninger for, hvad og hvordan der skal arbejdes med den grønne omstilling og klima i dit menighedsråd.

Der kan være flere måder at gribe udfordringen. Mange steder er man allerede i fuld gang, og det kan være en ide at få det på dagsordenen i provstiet, for at man der igennem kan hente både inspiration og erfaringsudveksling, men også formulere fælles målsætninger for

Kirkegårdene kan man f.eks. gøre mere klimavenlige ved at så græs på flere områder. Det fremmer biodiversiteten. Ligeledes mere blomstereng og "vild med vilje" vil både skabe fornyelse og reducere brændstofforbrug. Og hvorfor ikke stauder på tomme gravsteder eller ubrugte områder, der både kan bryde kirkegården og levere friske blomster til gudstjenesterne.

indsatsen. Der er ingen færdig køreplan for, hvordan og hvornår, men vi må hver især overveje, hvor vil det være mest oplagt at komme i gang ved min kirke. Så viser erfaringen, at er man først i gang med den grønne omstilling, ja, så har det med at udvikle sig til mere, for senere at blive en helt naturlig måde at sammentænke øvrige opgaver i menighedsrådet og dermed samlet bidrage til at nå de fælles mål. Ligesom der er mange, der venter på kirkens synlighed i omstillingen, vil det sikkert også overraske andre, at kirken agerer med konkrete drøftelser om målsætninger og konkrete handlinger til den grønne omstilling og klimadagsordenen.

Inspiration til det lokale grønne arbejde og klimainitiativer

Menighedsråd kan prioritere løsninger og bidrage til klima og den grønne omstilling på mange områder, og jeg vil her fremhæve nogle områder: jorden ejet af sognene, energiforbrug, affald samt indkøb og transport.

Jordene kan anvendes på anden måde end forpagtning til konventionel landbrugsdrift til fremme af natur og biodiversitet. Eksempler er her etablering af urørt skov, landsbyfælled, økologisk omlægning. På kirkegårdene kan der fx være områder sået med græs, der fremmer biodiversiteten. Ligeledes mere blomstereng og "vild med vilje"

vil både skabe fornyelse og reducere brændstofforbrug. Og hvorfor ikke stauder på tomme gravsteder eller ubrugte områder, der både kan bryde kirkegården og levere friske blomster til gudstjenesterne.

Grønne energiformer er også relevante i folkekirken. Menighedsrådet kan med fordel kigge på optimering af varmeanlæg og udskiftning af lyskilder i kirkebygninger og solpaneler på driftsbygningerne. Eldrift af køretøjer og redskaber kan gøre kirkegårdsdriften grønnere. Fokus på reparation i stedet for at købe er måske ikke så velkendt, men et opgør med "køb og smid væk"-kulturen kan være vanebrydende, men godt for klimaet.

Affaldsområdet rummer også et grønt potentiale. Yderligere sortering og genanvendelse af affald på kirkegården og sognekårdene vil bidrage til den politiske klimaplan om cirkulær økonomi og en grøn affaldssektor. Og gemmes det grønne affald på kirkegården giver det nye muligheder som yngle og gemmesteder for insekter og fugle. Og hvorfor ikke opstille insekthoteller, som både kan være en fryd for øjet og levesteder for mange insekter, og måske til inspiration for nye initiativer i lokalområdet til gavn for biodiversiteten.

Indkøbs- og transportvaner Menighedsrådene kan også bidrage til den

grønne omstilling ved at ændre på indkøbs- og transportvaner. Eksempler er her at indkøbe genanvendte eller genanvendelige produkter. Landet over findes et utal af genbrugsbutikker som bugner af mange gode ting, og hvorfor kan vi ikke bruge genbrugsmøbler i sognekården? Men også produkter med mindre miljøbelastning og bæredygtigt producerede blomster og gran bidrager med til reduktionsmålene. Et relateret fokusområde er at reducere madspild, og hvilken mad vi serverer. Lad den nye madpyramide være gældende for, hvad der serveres. En vurdering og måske reducere af transportbehovet – både ved indkøb af varer og ved egen transport – bidrager også til den grønne omstilling.

Al begyndelse er svær, men den vigtigste beslutning er, at vi vil forsøge at gøre noget. Det handler ikke om store ord eller lange prædikener, men at vi skal tænke os om, ændre lidt på "plejer" så hverdagens vaner bliver anderledes.

Og lad mig slutte som jeg begyndte – al forandring begynder med dig selv.

Der er noget at hente med besparelser, sund livsstil, mindre CO₂ udledning, flere insekter, som måske også er bidrag til en bedre verden for næste generation.

Velkommen i arbejdstøjet og god fornøjelse! ■

Karin Bundgaard Nielsen

provst, Odsherred Provsti

Kirken i SOMMERLANDET

Odsherred er Danmarks største sommerhuskommune. Der bor ca. 33.000 mennesker fast her hele året. Det tal skal ganges med 4-5 stykker, når alle sommerhuse er belagt. Så om sommeren bor der ca. 150.000 i Odsherred.

Jeg er født og opvokset i Odsherred og husker fra min barndom, hvordan de større byer som Nykøbing, Vig og Asnæs blev helt forandret i sommerferien, særligt i industriferien. De hyggelige små byer blev pludselig til et mekka af menneskemylder og caféliv, som vi ellers kun oplevede det i storbyerne, og snart blev vejen gennem byen også lukket af for bilkørsel. Et uudslætteligt minde er det også at sidde utålmodigt i bilen eller på cykel fra en stikvej til hovedvejen for at

noget, der officielt hedder industriferien, og det er som om, at sæsonen for at tage på landet nu strækker sig over en noget længere periode.

Rigtig mange sommerhuse er i dag fast belagt fra april til oktober. Sommerhusene er blevet bedre isoleret, de har fået hverdagsfaciliteter som wifi, så hjemmearbejdspladsen kan tilgås, og varmeblæsere, der kan startes op inden, man ankommer. Mange prioriterer desuden sommerhuset som den store bolig med urtehaven, der kan

vestsjælland. En udkant eller vandkant, hvis rygter er vidt kendt med sit Unesco verificerede istidslandskab, Geopark Odsherred.

Samskabelse med sommerhusgæsterne

Hvordan kan folkekirken så, med sine overvejende meget rustikke og ufleksible middelalderbygninger være en relevant kirke også for en omskiftelig og flydende menighed? Den menighed, der tjekker ind og ud efter vejr og vind og tidens tand. Samtidig med, at denne menighed fastholder stabiliteten, at sommerhuskirken er familiekirken, der hvor vi en dag skal begraves, fordi vi eller vores bedsteforældre en gang blev gift der, eller vores børn er blevet døbt i netop dette kirkerum.

Det er blevet ganske tydeligt under corona-pandemien, at sommerhuset er blevet en (livs)vigtig base for sommerhusboerne. Feriepartner Odsherred har allerede i januar måned 25 % højere belægning i udlejningssommerhusene end året før, som også var godt med. Og vinterferieugerne er helt udsolgt. Højsæsonen breder sig ud i kraft med, at mennesker prioriterer anderledes på flere områder i deres liv. Så i virkeligheden er sommerlandet langt mere end det, årstidsbenævnelsen indikerer.

Vi har i provstiet en præstebevilling, som er baseret på antallet af de

Vi vil gerne idéudvikle sammen med den menighed, som kommer og går, så når de er her, at de også kan bidrage til kirkens liv og vækst på det sted, som de sætter så stor pris på.

komme ud på cementvejen, der var den direkte transportvej op igennem Odsherred. "Færgetræk" var et kendt ord for både små og store, og det kunne vække en rædsel i de fleste.

Sådan er det ikke længere. Vi har fået Rute 21, som løber uden om byerne, og så virker det som om, at vi har vænnet os til forandringen mellem sæsonerne. Eller overgangene er måske i virkeligheden blevet mere utydelige. Forvandlingen af byerne sker i dag mere gradvist. Nu er der ikke længere

dække flere behov i en hverdag, hvor der bliver mere og mere fokus på den klimavenlige proces fra jord til bord.

Vi, der bor her fast, kender efterhånden rigtig mange af de landliggere, som kommer. Vi hilser på hinanden med genkendelse. For mange af dem er sommerhuset en familiebase, som en slags slægtsgård, der går i arv. Odsherred er på den måde velsignet med mange ikke fastboende odsinge, som har et helt særligt emotionelt forhold til den lille geografiske plet i Nord-

fastboende medlemmer af folkekirken. Dvs. at vi har de præsteressourcer og den økonomi, der skal til for at betjene de ca. 26.650 medlemmer. Der har altid været en god tradition for at tage godt vare på sommerhusmenigheden, som ikke figurerer i medlemstallet for provstiet. Vi tilbyder kirkelige handlinger til de, som er tilknyttet kirken på forskellige områder og nyder i stor stil, at vi også om sommeren har stor tilslutning til de gudstjenester, vi holder i kirkerne.

Men vi vil gerne rigtig meget mere end det. Mere end blot at tilbyde en service. Vi vil gerne idéudvikle sammen med den menighed, som kommer og går, så når de er her, at de også kan bidrage til kirkens liv og vækst på det sted, som de sætter så stor pris på.

Et af de sidste års store buzz-ord er samskabelse – nogle vil finde det som en lidt poppet (eller djøfiseret) måde at sige samarbejde på. Men betegnelsen er god, for den indikerer, at noget

skabes i fællesskabet på tværs. Det er altså mere end en god idé, man nu ønsker et samarbejde omkring. Samskabelse sker, når man i et samvær på tværs af organisationer, institutioner eller grupperinger skaber nye idéer – de idéer, der opstår, når man ikke på forhånd bilder sig ind at vide, hvad den andens behov er eller, at den anden på forhånd ved, hvad der er muligt at efterspørge. I samskabelse finder idéerne sin form i den nysgerrige samtale, der hvor nye veje kan åbne sig, hvor vi kan slå følge med hinanden.

Hvordan kan vi være en relevant kirke for sommerhusmenigheden?

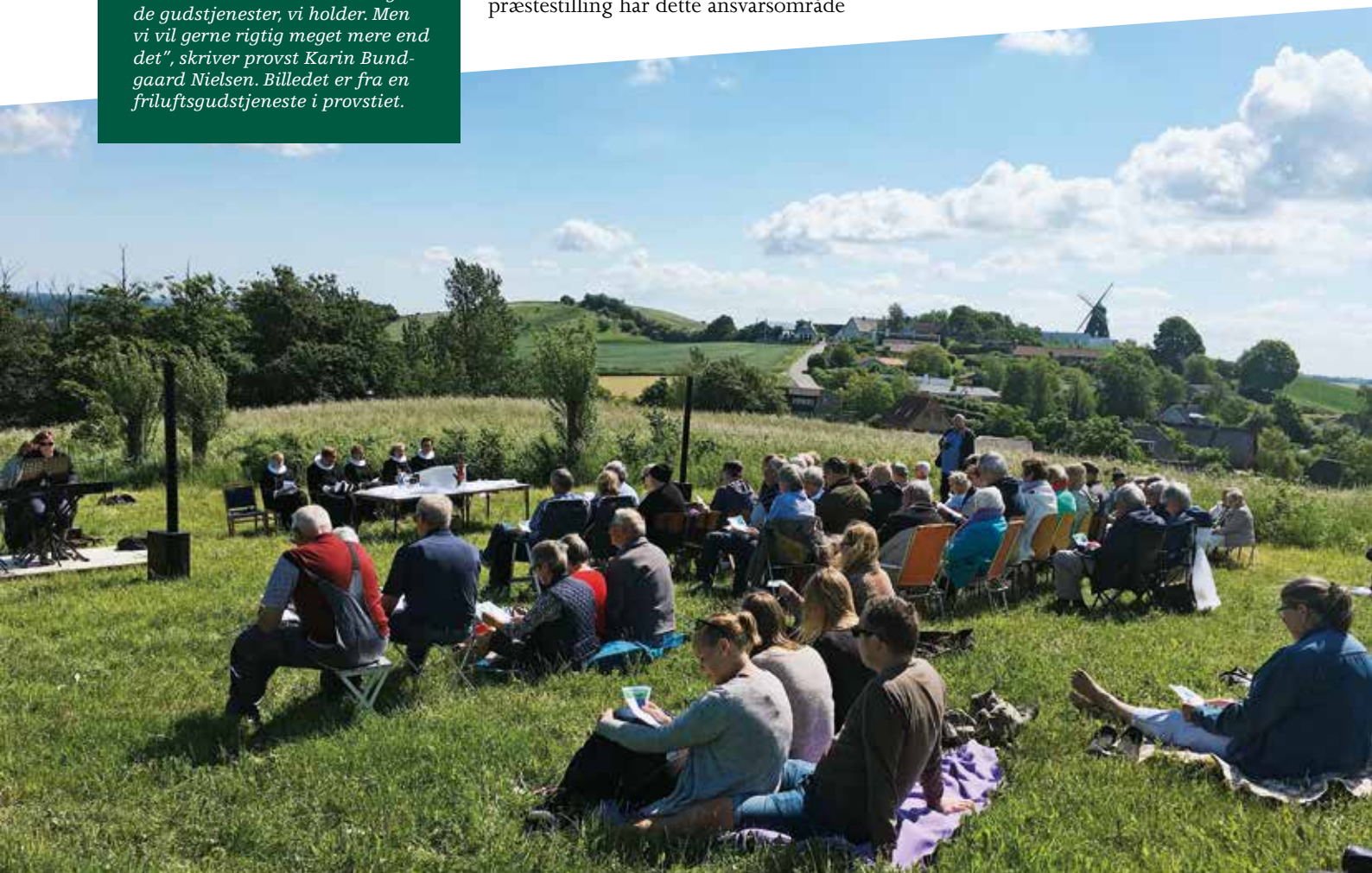
I Odsherred Provsti arbejder vi nu meget fokuseret på, hvordan vi kan være en relevant kirke for den store sommerhusmenighed, finde nye måder at være kirke på, som vi ikke nødvendigvis selv kan tænke os frem til, men som viser sig i mødet med menigheden i de forskellige fora, hvor det er muligt. På den måde rækker vi ud ved at være mere og andet end en servicekirke, der tilbyder det kirkeliv, som vi regner med gør kirken tilstrækkelig relevant for sommerhusmenigheden.

Vi har netop ansat en ny præst i Vig pastorat, som ved siden af sin sognepræstestilling har dette ansvarsområde

for ”Kirken i Sommerlandet”. Det har været et vigtigt emne i ansættelsesprocessen, at den nye præst har en udpræget fornemmelse for det at stikke en finger i jorden. I mødet med sommerhusmenigheden skal den koordinerende indsats fra kirkens side netop ikke være den at foregive at have alle svarene på forhånd for, hvordan kirken bedst bliver et aktiv i denne menigheds liv, men derimod at lytte sig frem til de behov for kirkens tilstedeværelse, som ligger hos denne store ikke-fastboende menighed.

Jeg glæder mig meget til, at vi får mere kød på ord og hensigter for ”Kirken i Sommerlandet” i Odsherred. Potentialet for samskabelse er i hvert fald stort her i Odsherred. Sommerhusgæsterne har ekstra tid og overskud, når de er her, fremfor når de er hjemme på deres faste bopæl. Vi erfarer, at mange af den (for kirkestatistikken) usynlige menighed har et stort overskud både menneskeligt og mentalt. Det er et overskud, de meget gerne vil dele ud af og investere hos os. Det er så vores opgave at finde ud af at kunne tage imod det. Så kirken i sommerlandet bliver en relevant kirke for sommerhusmenigheden, og sommerhusmenigheden bliver et engageret aktiv for kirken og den fastboende menighed. ■

”Der har altid været en god tradition for at tage godt vare på sommerhusmenigheden, som ikke figurerer i medlemstallet for provstiet. Vi tilbyder kirkelige handlinger til de, som er tilknyttet kirken på forskellige områder og nyder i stor stil, at vi også om sommeren har stor tilslutning til de gudstjenester, vi holder. Men vi vil gerne rigtig meget mere end det”, skriver provst Karin Bundgaard Nielsen. Billedet er fra en friluftsgudstjeneste i provstiet.

Fortsat fra side 24 ►

andet iværksat provstihjemmeside, skrevet pressemeddelelser og været primus motor for udarbejdelsen af provstiets logo og motto. Hvert år indbyder kommunikationsgruppen til konkrete workshops, hvor alle er velkomne. Her kan man lære nyt og blive klædt på til den lokale kirkekommunikation. Emner som Facebook, hjemmesider, kirkeblade og andre trykte medier, pressemeddelelser og kontakt til aviserne, billedbrug og billedbehandling er på programmet.

Ungegruppe

Ungegruppen arbejder med forskellige tiltag og arrangementer målrettet unge, på tværs af provstiet. Gruppen har i flere år stået bag eventen ”På Herrens mark”, hvor unge er flyttet ind i Mylund Kirke og i løbet af et døgn har forberedt to gudstjenester, målrettet provstiets konfirmander. Der er igangsat Kirkelig Ungdoms Lederuddannelse (KUL), hvor unge mødes til undervisning og fællesskab. Hvordan kan unge gøre en forskel i kirken?

Kirker på landet

Kirken på landet er under pres. Mange steder er skolen og butikkerne lukket – og folk flytter til en større by. Men kirken er stadig til stede og er en meningsfuld aktør i det liv, der leves på landet.

Spørgsmålet er derfor, hvordan man kan udvikle kirkelivet og fastholde kirkens position i landområderne under de ændrede vilkår.

Retrætegruppe

Gruppen ønsker at støtte og inspirere til pilgrimsvandring i provstiet, samt at have fokus på stilhedens betydning i vores hverdag. Gruppen vil gerne være med til at skabe udsyn og kontakt ved at arrangere disse vandring

Se mere på
www.broenderslevprovsti.dk
til inspiration for det fortsatte arbejde.

Sognestatistik

Babysalmesang, minikonfirmand eller diakonale indsætter? Hvad er der brug for i jeres sogn? I Kirkefondets befolkningsanalyser til sogne findes en guldgrube af faktuel viden om befolkningen i sognet, så I er godt klædt på at træffe beslutninger om f.eks. aktiviteter, forandringer og ressourcebehov. Analyserne tager udgangspunkt i befolkningsstatistik pr. 1.1.2021 samt demografisk statistik pr. 1.1.2017 leveret af Kirkeministeriet og Danmarks Statistik. Vi præsenterer tallene i diagrammer og tabeller med tilhørende forklaringer, og der medfølger et om-

fattende talmateriale. Analyserne er tænkt som en værktøjskasse til menighedsråd og ansatte, som kan være til gavn igen og igen.

Se eksempler og priser på www.sognestatistik.dk eller kontakt os for flere oplysninger.

Virtuel samtalestarter for nyvalgte menighedsråd

Kirkefondets konsulenter tilbyder i en tid, hvor det er svært at samles fysisk, at hjælpe de nyvalgte menighedsråd med at få sat den gode samtale og dialog i gang i menighedsrådet – f.eks. i forbindelse med et virtuelt menighedsrådsmøde. Samtalestarter-forløbet, som foregår virtuelt på Teams, Zoom eller lign. digital platform, ledes af Kirkefondets konsulent og vil typisk vare 1 times tid. Emnerne kan f.eks. være en mere overordnet samtale om menighedens liv og vækst, og om hvilken retning man ønsker sig for det lokale kirkelige arbejde i den kommende valgperiode. Eller det kan være samtaler om, hvordan man kommer i åben dialog med lokalsamfundet, om involvering af frivillige eller om sognets gudstjenester.

Ved den virtuelle samtalestarter vil der være ganske korte oplæg fra Kirkefondets konsulent, som vil gøre brug af forskellige visuelle hjælpemidler i fremlæggelsen. Efter hvert oplæg er der mulighed for debat og samtale ud fra fremlagte spørgsmål, og der kan også undervejs være korte refleksionsøvelser eller lign. – evt. i mindre virtuelle ”grupperum”.

Evt. slides og spørgeark tilsendes menighedsrådet efterfølgende. Det anbefales, at en lokal person udpeges

til at tage notater undervejs og lave en opsamling af det korte forløb til brug for menighedsrådets videre arbejde.

Varighed: 1 time

Pris: kr. 2500,- inkl. moms – og inkl. et kort virtuelt formøde med f.eks. menighedsrådsformand, præst m.m., som samtalestarter-forløbet planlægges sammen med og tilpasses til det enkelte sogn.

Temaer som tilbydes i den virtuelle samtalestarter er bl.a.:

- Start samtalen om kirkens liv og vækst
- Start samtalen om at lytte til og komme i dialog med lokalsamfundet
- Start samtalen om hvordan kirken kan håndtere en krise, der kan komme både udefra eller indefra, og hvad vi kan lære af en krise?
- Start samtalen om gudstjeneste og liturgi – og om sognets gudstjenester
- Start samtalen om kirke og tro
- Start samtalen om involvering af frivillige
- Start samtalen om et åbent og aktivt kirkerum.

Der tilbydes også virtuelle fremlæggelser af sogneprofiler mm.

Nyt fra Kirkefondet

Få gode råd og idéer gratis

Kirkefondet har fået trykt 7 ”bogmærker” med gode råd og idéer til menighedsrådsarbejdet.

- 10 gode spørgsmål om gudstjeneste og liturgi
- 10 gode spørgsmål til samtale om kirkens liv og vækst
- 10 gode spørgsmål, når I vil lytte til lokalsamfundet
- 10 gode idéer til at tale om kirke og tro
- 10 gode idéer til at skabe et aktivt kirkerum
- 10 gode råd til involvering af frivillige
- 10 gode råd til menighedsrådet

Nogle bogmærker er til menighedsrådets arbejde, andre lægger op til, at menighedsrådet f.eks. kan invitere en gruppe mennesker fra sognet til en uforpligtende drøftelse af nogle centrale temaer i livet.

Alle bogmærker er gratis og kan bestilles på www.kirkefondet.dk eller på tlf. 33 73 00 33.

De nye vejkirkebrochurer 2021

De nye brochurer over ”Vejkirker og andre åbne kirker” for 2020 udkommer omkring 1. april.

422 kirker, fordelt med 221 i Jylland og 201 på Øerne, er med i de to brochurer, hvor man kan læse om kirkernes seværdigheder, åbningstider, beliggenhed, koncerter og arrangementer.

Brochurerne er igen i år illustreret og layoutet af grafiker Kim Broström. Vejkirkebrochurerne kan fås i de deltagende kirker, på biblioteker, turistbureauer, campingpladser, vandrerhjem, motorvejsstationer og på udvalgte museer eller ved henvendelse til Kirkefondet. Brochurerne kan også downloades fra www.vejkirker.dk, hvor man også kan søge på kirkerne og de forskellige kategorier.

Tema for næste nummer af ”Kirken i dag”:

Den digitale kirke

Støt Kirkefondet på kollektdagen St. Bededag

Vær med til at støtte til Kirkefondets arbejde for liv og vækst ved at give et bidrag i kirken St. Bededag eller indbetale et beløb på Kirkefondets konto 2120-8541701207 eller sende et beløb via Mobilepay på 11159. Dit bidrag er fradragsberettiget, hvis du giver os dit cpr-nummer.

I 2021 går gavebidrag til Kirkefondet bl.a. til projektet ”Den udskudte dåb”. Et stigende antal børn og unge i alderen 10-15 år vælger at blive døbt. Vi hører ikke så meget om dem, men lige nu er det 17 % af de udøbte unge i en konfirmandårgang, der bliver døbt i forbindelse med konfirmationen. Men hvordan tager vi som kirke imod dem, når de kommer med ønsket om at blive døbt?

Blicher det lidt en hovsa-ting, som vi lige skal have på plads, inden de skal konfirmeres? Eller bruger vi anledningen til at få talt både med dem om, hvorfor dåb er relevant også for dem i deres liv? Disse spørgsmål og meget andet arbejdes der med i Kirkefondets projekt ”Den udskudte dåb”, hvor vi sammen med Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter har sat gang i grupper af præster over hele landet, som arbejder med at gennemtænke, hvordan vi bedst underviser om dåben, og hvordan vi bedst fejrer dåben sammen med de unge.

Hvis du sender en gave på kr. 250,- eller mere om året, modtager du ”Kirken i dag” gratis i det pågældende år.

Tak for alle bidrag!

Kirken *i* dag

Kort og godt om kristendom og kirke

Kirkefondet har netop udgivet 6 små hæfter, der kort og godt fortæller om Bønner, Bibelen, Velsignelser, Salmer, Kirken og Gudstjeneste.

Hæfterne er skrevet af anerkendte og dedikerede fag- og kirkefolk:

Bønner af provst Kirsten Jørgensen

Bibelen af professor emeritus Kirsten Nielsen

Velsignelser af tidl. sognepræst og forfatter Johannes Væрге

Salmer af tidl. sognepræst og salmedigter Holger Lissner

Kirken af professor MSO Peter Lodberg

Gudstjeneste af sognepræst Jørgen Demant.

Hæfterne er velegnede til f.eks. kirkens besøgende, dåbs- og konfirmandforældre, konfirmander, brudepar etc., og kan bl.a. købes i en æske med 6 x 25 stk. hæfter, der kan stå fremme som et supplement til Kirkefondets æske med inspirationskort.

Hvert hæfte er på 24 sider og måler 7x10 cm. Hæfterne er illustreret og layoutet af Kim Broström. Idé og redaktion: Charlotte Lydholm

Æske med 6 forskellige kategorier af 25 små hæfter (150 hæfter i alt) – kr. 799,-

6 x 25 hæfter – kr. 600,- (4 kr. pr. stk.)

25 ens hæfter – kr. 125,- (5 kr. pr. stk.)

Alle 6 små hæfter (prøvepakke) – kr. 25,-

Læs mere om vore udgivelser
på www.kirkefondet.dk